

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1142
Land:	Syrien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat Syria: Myndighetsudøvelse i gjenerobrede områder
Udgivet:	24. oktober 2019
Optaget på baggrundsmaterialet:	17. december 2019

Temanotat

Syria: Myndighetsutøvelse i gjenerobrede områder

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This note concerns the Syrian territories which have been outside the control of GoS (Government of Syria) and where so-called reconciliation agreements have seen these areas returned to GoS control. It explores the consequences of the agreements for the population of these areas, as well as how GoS exerts its control in the aftermath.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler områder av Syria som har vært utenfor myndighetenes (GoS) kontroll, der såkalte forsoningsavtaler har ført til at myndighetene har fått tilbake kontrollen. Det tar for seg konsekvensene for lokalbefolkningen i disse områdene, og ser på hvordan myndighetene utøver sin kontroll med områdene i ettertid.

INNHold

1. Innledning	7
2. Forsoningsavtaler	7
2.1	Kritikk mot forsoningsavtalene 8
2.2	Beleiringer 8
2.3	De-eskaleringssoner..... 8
2.4	Forskjellige forsoningsavtaler 9
2.5	Situasjonsavklaring (taswiyat al-wada')..... 10
2.5.1	Prosesen for situasjonsavklaring for enkeltpersoner..... 11
2.5.1.1	Hvem må søke?..... 11
2.5.1.2	Dokumentkrav 11
2.5.1.3	Behandling av søknaden 12
2.5.2	Ikke-individuelle avtaler..... 12
2.5.3	Grupper som ikke tillates avtaler, eller som ikke inngår avtaler 12
2.5.3.1	IS 12
2.5.3.2	Hay'at Tahrir al-Sham 13
2.5.3.3	De hvite hjelmene 13
2.5.3.4	Media-aktivister og opposisjonsjournalister 13
2.6	Korrupsjon..... 13
2.7	Militærtjeneste..... 13
2.7.1	Former for militærtjeneste 14
2.7.1.1	Regimeløse militser som består av tidligere opprørere..... 14
3. Etter forsoningsavtalen	14
3.1	Damaskus og al-Ghuta/Rif Dimashq 15
3.1.1	Daraya..... 15
3.1.1.1	Konsekvenser for befolkningen 15
3.1.2	Mu'adamiyyat al-Sham 16
3.1.2.1	Konsekvenser for befolkningen 16
3.1.3	Qudsaya..... 16
3.1.3.1	Konsekvenser for befolkningen 17
3.1.4	Madaya/Zabadani 17
3.1.4.1	Konsekvenser for befolkningen 18
3.1.5	Duma 18
3.1.5.1	Konsekvenser for befolkningen 19
3.1.6	Yalda, Babila og Bayt Sahm..... 20
3.1.6.1	Konsekvenser for befolkningen 21
3.1.7	Al-Qadam 21
3.1.7.1	Konsekvenser for befolkningen 21
3.1.8	Yarmuk og Hajar al-Aswad..... 22

3.1.8.1	Konsekvenser for befolkningen	22
3.2	Dar'a	23
3.2.1	Al-Sanamayn	23
3.2.1.1	Konsekvenser for befolkningen	24
3.2.2	Dar'a by	24
3.2.2.1	Konsekvenser for befolkningen	25
4.	Gjenerobrede områder	25
4.1	Aleppo	25
4.2	Homs.....	26
4.2.1	Al- Wa'ir.....	26
4.2.1.1	Konsekvenser for befolkningen	27
4.2.2	Baba Amr.....	27
4.2.2.1	Konsekvenser for befolkningen	27
5.	Referanser	28

1. INNLEDNING¹

Opprøret i Syria, som brøt ut våren 2011, utviklet seg i løpet av relativt kort tid til en borgerkrig. Områder av landet ble tatt av forskjellige væpnede grupper i opposisjon til den syriske regjeringen (Government of Syria, heretter GoS), og mange av disse områdene var utenfor regimets kontroll i flere år. Samtidig tok den islamske staten (IS) kontroll over betydelige deler av landet. Disse områdene ble etter hvert tatt av kurdiske styrker med amerikansk støtte, og er fremdeles utenfor GoS' kontroll, bortsett fra områdene sør for Eufrat, som stort sett er ørken. Det samme er Idlib-provinsen, inkludert deler av provinsene Hama, Latakia og Aleppo.

Andre områder av landet som tidligere var utenfor myndighetenes kontroll, som Dar'a sør i landet og områder i Rif Dimashq, er nå tilbake under GoS-kontroll. Dette notatet handler om hvordan regimet har gjenvunnet kontrollen over disse områdene gjennom såkalte forsoningsavtaler, og hvordan det har påvirket befolkningene der.

Kildene til dette notatet omfatter oppslag i lokale og regionale medier om inngåelsen av slike avtaler, supplert av samtaler og intervjuer foretatt av Landinfo på våre informasjonsinnhentingsreiser, samt analyser og kommentarer rundt disse avtalene fra akademikere med inngående kjennskap til landet. En stor utfordring i arbeidet med dette notatet er at oppslag i media, både syriske og internasjonale, må veies nøye opp mot hverandre. Temaene som behandles i dette notatet er sterkt politiserte, og mange medier har en åpen eller skjult tilknytning til én av sidene i konflikten. Dette fører til at man ofte vil finne motstridende opplysninger om en gitt hendelse, og vi har så langt som mulig søkt å gi et mest mulig mangefasettert bilde av situasjonen. Imidlertid vil en del av opplysningene som videreformidles i mediene være vanskelige eller umulige for Landinfo å verifisere, noe vi etter beste evne har tatt høyde for.

2. FORSONINGSAVTALER

GoS har inngått forsoningsavtaler (arabisk: *ittifaqat musalaha*) med ulike aktører i de fleste områdene som regimet har tatt tilbake fra forskjellige opposisjonsgrupper de siste årene.

I de første årene av krigen fulgte GoS en strategi med å fremforhandle lokale våpenhvileavtaler, etter hvert også oppmuntret av FNs spesialutsending Staffan de Mistura. Han og andre mente at dette var en måte å dempe voldshandlingene på, i en krig som ingen av sidene så ut til å vinne (Sosnowski 2018).

Ofte er slike avtaler forhandlet frem med russisk eller iransk hjelp, men enkelte steder er de fremforhandlet direkte av GoS selv. I mange tilfeller er det innflytelsesrike lokale personer som har forhandlet på vegne av opprørsgruppene snarere enn gruppene selv.

GoS opprettet allerede i 2012 et eget departement for forsoning, og 'Ali Haydar ble utpekt som minister for nasjonal forsoning (Adleh & Favier 2017, s. 6). Men det var først med økt russisk involvering i krigen i 2015 at strategien med inngåelse av

¹ Utover en tilføyde kilde i referanselisten som var uteglemt (Amnesty 2017), er dette notatet identisk med notatet med samme tittel utgitt 20. september 2019.

forsoningsavtaler ble en hovedkomponent i strategien for å gjenerobre områder. I februar 2016 opprettet Russland Det russiske senteret for forsoning av de stridende partene i Den syriske arabiske republikken, som styres fra den russiske militærbasen i Hmaymim utenfor Jable på Middelhavskysten (Adleh & Favier 2017, s. 7) Senere ble navnet forandre til også å inkludere «og observasjon av flyktningenes bevegelser».

Avtalene har en rekke fellestrekk, selv om de varierer fra det som må kalles rene kapitulasjonsavtaler til mer reelle forsoningsavtaler. Hvordan slike avtaler har blitt seende ut, har i høy grad blitt bestemt av styrkeforholdene på bakken. I områder der regimet har vært presset, og som har vært vurdert som strategisk viktige, har GoS vært mer villige til å komme med innrømmelser enn i områder der opposisjonen har vært mer splittet og ute av stand til å opptre samlet (Hinnebusch & Imady 2017, s. 3). En annen faktor som har påvirket forhandlingene av de forskjellige avtalene er press fra en krigstrett befolkning, som i mange tilfeller har vært utsatt for langvarige beleiringer og bombardementer.

2.1 KRITIKK MOT FORSONINGSAVTALENE

Den syriske opposisjonen har lenge kritisert disse avtalene, og hevdet at de ikke har noe med forsoning å gjøre, men at det er rene kapitulasjonsavtaler. GoS legger heller ikke skjul på at deres beveggrunn for å inngå avtalene er å bringe områder kontrollert av den væpnede opposisjonen tilbake under deres kontroll.

Et hovedankepunkt fra opposisjonens side har vært at GoS ikke overholder de forpliktelsene som avtalene innebærer, og bruker avtalene til å hevne seg på medlemmer av opposisjonen som inngår forsoningsavtaler. Det kan i andre områder dreie seg om at GoS ikke overholder løfter om å gjenopprette infrastruktur, eller at militser blir gitt frie tøyler.

Kritikken mot avtalene vil bli behandlet nærmere i kapittel 3, der de forskjellige områdene og forsoningsprosessene blir omtalt.

2.2 BELEIRINGER

Et fellestrekk for alle områdene der forsoningsavtaler har blitt inngått, er at de var under beleiring i tiden før avtaler ble inngått, i mange tilfeller i flere år. Forholdene rundt slike beleiringer har variert fra område til område, og over tid. I mange tilfeller var det tidvis mulig for deler av befolkningen å krysse fra et opposisjonskontrollert område under beleiring over til områder kontrollert av GoS. Dette var mulig for personer som ikke hadde noe utestående med myndighetene, i første rekke kvinner og barn, men også studenter.

I mange av de tidligere opposisjonskontrollerte områdene utviklet det seg en økonomi basert på varer som ble smuglet inn i områdene, en virksomhet som alle sider i konflikten tjente store penger på.

2.3 DE-ESKALERINGSSONER

Våren 2017 var det fire store områder i Syria der GoS ikke hadde kontroll:

- Idlib-provinsen (inkludert deler av Aleppo-, Hama-, og Lattakia-provinsene)
- Store deler av Dar'a-provinsen og noe av Qunaytra
- Al-Ghouta øst for Damaskus

- Nordlige deler av Homs-provinsen.

Konteksten her var at GoS med russisk og iransk hjelp hadde tatt tilbake de siste opprørskontrollerte delene av Aleppo by i desember 2016, noe som ble sett på som et alvorlig tilbakeslag for opposisjonen.

Det hadde på dette tidspunktet vært flere forhandlingsinitiativer for å forsøke å løse krigen, men ingen av disse hadde lyktes i å oppnå varige resultater. Etter at russiske styrker for fullt engasjerte seg på GoS' side våren 2015, hadde de sakte med sikkert lyktes i å stanse opprørernes fremrykking. Med tapet av Aleppo, var viljen til å finne en forhandlingsløsning på krigen mye sterkere, ikke minst hos Tyrkia, opprørernes fremste støttespiller.

Utenriksministrene for Russland, Iran og Tyrkia møttes for første gang i Astana, hovedstaden i Kazakhstan, i desember 2016, og i januar 2017 deltok representanter for 12 opprørsfraksjoner for første gang i forhandlingene. Deres delegasjon var ledet av Muhammad Allush, lederen av Jaysh al-Islam, som kontrollerte store deler av øst-Ghuta utenfor Damaskus (Hodge & Coker 2017).

Astana-prosessen ledet frem til en avtale som ble undertegnet av representanter for Russland, Iran og Tyrkia i mai 2017. Avtalen stipulerte opprettelsen av fire såkalte de-eskaleringssoner i de områdene GoS ikke kontrollerte. Mange opprørere var imot avtalen, og USA var heller ikke part i forhandlingene i forkant. I utgangspunktet skulle avtalen lede til fullt opphør i krigshandlingene, og tilgang til nød- og annen humanitær hjelp til områdene. På et senere tidspunkt skulle man så bli enige om hvordan avtalen rent praktisk skulle overvåkes og overholdes (Hodge & Coker 2017).

Et vesentlig punkt i både denne og foregående avtaler har vært at «terrororganisasjoner» ikke skulle være omfattet av avtalen. I praksis innebar dette at HTS og IS ikke var omfattet, og at de fortsatt var legitime mål for syriske, russiske og iranske styrker (Hanna 2017).

Etter hvert ble man enige om grensene for sonene, og i Idlib satte både russiske, iranske og tyrkiske styrker opp kontrollposter for å overvåke at avtalen ble overholdt. I løpet av høsten 2017 og tidlig i 2018 intensiverte GoS og russiske styrker både beleiringen og bombardementene av øst-Ghuta, og våren 2018 ble området tatt av GoS. Senere samme vår ble også resten av Dar'a-provinsen tatt, og sommeren 2019 er det kun Idlib-området som gjenstår av de fire de-eskaleringssonene. Fremtiden til dette området er høyst usikker, ikke minst på bakgrunn av at nesten hele provinsen nå styres av HTS. Gruppen tok over området i januar 2019, etter at andre opprørsgrupper nærmest kollapset og trakk seg tilbake til de områdene som er direkte okkupert av Tyrkia; Afrin-området og det såkalte Euphrates Shield-området mellom byene al-Bab, Jarablus og A'zaz (Walker 2019).

2.4 FORSKJELLIGE FORSONINGSAVTALER

Under følger en oversikt over hvordan slike avtaler kan se ut, men dette er på ingen måte en uttømmende oversikt. En hovedfaktor er imidlertid at styrkeforholdene på bakken i de områdene hvor slike avtaler har blitt inngått, har avgjørende innvirkning på hvordan avtalene blir seende ut. De fremtredende Syria-forskerne Raymond Hinnenbuch og Omar Imady opererer med fire forskjellige typer avtaler:

- a. Den mest ubalanserte formen for avtaler, der befolkningen i et gitt område blir evakuert, og den demografiske balansen blir forandret. Et eksempel på en slik

avtale finner vi i Zabadani, en by ikke langt fra den libanesiske grensen i Rif Dimashq-provinsen. Området er strategisk meget viktig, ikke bare for GoS, men også for libanesiske Hizballah, som har bidratt aktivt i krigen på GoS' side. I dette tilfellet omfattet avtalen en evakuering av to beleirede pro-GoS shiamuslimske landsbyer i Idlib-provinsen, al-Fu'a og Kafraya, altså en slags befolkningsutveksling. Innbyggerne i Zabadani ble evakuert til nabobyen Madaya, som på dette tidspunktet også var utenfor GoS' kontroll, eller til Idlib-provinsen og opprørskontrollerte områder der. Befolkningen i al-Fu'a og Kafraya ble evakuert til Aleppo, som GoS kontrollerer.

Avtalen ble forhandlet frem av Ahrar al-Sham og Hay'at Tahrir al-Sham (tidligere Nusra-fronten, al-Qaidas syriske avdeling) på den ene siden, og GoS, Hizballah og Iran på den andre.

- b. En mer balansert variant der deler av befolkningen får anledning til å bli i området, mens militante og andre som ønsker det blir evakuert, som oftest til Idlib-provinsen. En del blir utvilsomt evakuert mot sin vilje, det gjelder for eksempel medlemmer av De hvite hjelmene, som GoS anklager for å være terrorister.

Lokale religiøse ledere, som tidligere arbeidet med opposisjonen og var en del av deres sharia-rettssystem, har i noen tilfeller blitt kooptert av GoS. Enkelte av disse har senere deltatt i forhandlinger om liknende avtaler andre steder.

- c. En tredje type avtaler er der hvor tidligere opprørere fortsetter å kontrollere et område, men gir fra seg tyngre våpen. De forplikter seg også til å ikke angripe GoS-styrker. Til gjengjeld forplikter GoS seg til å heve blokaden og gjenopprette tjenestetilbudet til befolkningen. Hinnenbuch & Imady nevner blant annet Barzeh i Damaskus som et eksempel på et sted der denne typen avtale har blitt inngått. En viktig faktor for slike avtaler der GoS er villig til å komme med betydelige innrømmelser til opprørerne, er at opprørerne har stått relativt sterkt, og at områdene de kontrollerer er strategisk viktige.
- d. Den siste varianten er en type avtale som knapt kan kalles en forsoningsavtale, men som snarere er en våpenhvileavtale. Disse er karakterisert av at opposisjonen kontrollerer et område med én eller flere (natur-)ressurser som GoS er helt avhengige av. Et slikt eksempel er Wadi Barada utenfor Damaskus, der opprørere kontrollerte vannkilden som forsyner hele Damaskus. Der ble det på et tidspunkt inngått en avtale som stipulerer at GoS ikke skal blande seg inn i byen eller området i det hele tatt, mot at opprørerne sikrer at vannet blir pumpet opp som vanlig. Etter at opprørerne ved flere anledninger hadde kuttet vannforsyningen for å presse GoS til å handle til opprøreres fordel, som løslatelse av fanger, invaderte GoS området. Det samme har skjedd andre steder som i Aleppo, der opprørere kontrollerte et viktig kraftverk.

2.5 SITUASJONSAVKLARING (TASWIYAT AL-WADA')

Situasjonsavklaring (arabisk: taswiyat al-wada') er begrepet GoS bruker både om de forskjellige forsoningsavtalene, og om individuelle avtaler for personer som ønsker å returnere til Syria etter å ha reist ut ulovlig, altså via en ikke-offisiell grensepassering. For GoS handler disse avtalene om å få de delene av landet som har vært utenfor deres kontroll tilbake under egen autoritet.

For den delen av befolkningen som velger å bli igjen i et område som omfattes av en avtale, handler dette i første rekke om to forhold:

- Dersom man har deltatt i en væpnet gruppe som har sloss mot GoS, må man avklare med myndighetene om de tillater at man blir igjen, og hvilke betingelser myndighetene eventuelt stiller
- Menn i tjenestedyktig alder må avtjene verneplikt, og de som er innkalt til reservetjeneste, må utføre den

2.5.1 Prosessen for situasjonsavklaring for enkeltpersoner

Hvordan denne prosessen rent praktisk foregår, kan variere, men i alle tilfeller vil representanter for en sikkerhetstjeneste være tilstede for å motta søknader om å ordne/avklare personers utestående med GoS.

Før dette har en komite bestående av representanter for GoS og lokale mellommenn registrert navnene på de aktivistene og opprørerne som ønsker å bli igjen i det aktuelle området. Hvem de lokale mellommennene er, vil variere. Noen ganger er representanter for lokale opprørsgrupper med i forhandlingskomiteen, men også kjente personer som lokale leger eller medlemmer av lokalrådet vil som regel være med. Fra GoS' side vil lokale deltakere ofte være personer med en formell innflytelse og posisjon, som for eksempel ordførere, guvernører og andre embetsmenn. Ledere av klaner og stammer deltar i områder av landet der de har innflytelse (Adleh & Favier 2017, s. 7,8)

Lokale pro-regime mellommenn og den delen av sikkerhetstjenesten som er ansvarlig for området vil så åpne kontorer for å behandle søknadene fra enkeltpersoner som vil ha avklart sin situasjon.

2.5.1.1 Hvem må søke?

Det er motstridende opplysninger om hvem som må søke for å avklare sin situasjon. En fremtredende forsker ved Chatham House, syrerer Haid Haid, viser til at noen kilder hevder at alle mellom 18 og 55 år, både kvinner og menn, må fylle ut de nødvendige papirene, men andre kilder hevder at det bare er nødvendig for personer som har deltatt aktivt i opprøret (Haid 2018). Landinfo har grunn til å tro at dette henger sammen med at det er reelle forskjeller i hva som kreves fra område til område, diktert av faktorer som graden av russisk deltagelse i prosessen og nivået på aktiviteter mot regimet i området.

2.5.1.2 Dokumentkrav

Landinfo er ikke kjent med om det brukes et standardisert sett med skjemaer som må fylles ut, eller om disse vil variere noe fra område til område. Tross dette, er det grunn til å anta at opplysningene den enkelte må gi er noenlunde de samme.

Alle må ha med en kopi av begge sidene av sitt nasjonale ID-kort, samt to passfoto, som leveres sammen med søknaden om forsoning (Hassan 2019).

Det første skjemaet inneholder spørsmål om personlige data, kontaktopplysninger, oversikt over profesjonell karriere, politisk orientering, eventuelt kriminelt rulleblad og utenlandsreiser. Dette skjemaet skal også inneholde spørsmål om slektninger som er aktive motstandere av regimet (Haid 2018).

Det andre skjemaet inneholder, ifølge Haid, tolv spørsmål som direkte omhandler den enkelte personens rolle i aktiviteter mot regimet som demonstrasjoner, væpnet opprør og terroraktiviteter. Det blir også spurt om opprørsgrupper aktive i det aktuelle området, navn på deres ledere og deres oppholdssted og aktiviteter, lokalisering av våpen og våpenlagre.

Den siste delen av det andre skjemaet skal omhandle hemmelige tunneller, navn på personer som har blitt kidnappet av opprørsgrupper og hvor dette har skjedd, navn, tilknytning og rolle til utenlandske medlemmer av opprørsgrupper, hvor disse befinner seg og/eller utenlandske regjeringer som støtter dem (Haid 2018).

Man blir til slutt bedt om å undertegne en erklæring der man lover å ikke utføre noen handlinger mot staten og dens væpnede styrker, sikkerhetstjenester og støtte-styrker (regimevennlige militser) gjennom demonstrasjoner, ytringer i sosiale medier og regimekritiske publikasjoner og medier, eller væpnet opprør (Haid 2018).

2.5.1.3 Behandling av søknaden

Disse papirene sendes så til den sikkerhetstjenesten som er ansvarlig i det aktuelle området, der opplysningene antas å bli kryssjekket med de opplysningene denne sikkerhetstjenesten allerede har om vedkommende. Likeledes antas det at opplysningene søkes verifisert gjennom informanter tilknyttet denne tjenesten, mens det er usikkert i hvilken grad opplysningene søkes verifisert hos andre grener av etterretningen, gitt rivaliseringen mellom de forskjellige grenene (Haid 2018).

Etter at prosessen er avsluttet, blir personene det gjelder gitt et dokument som bekrefter at de har vært igjennom en situasjonsavklaring. Dette papiret er nødvendig for å passere kontrollposter, som det er mange av rundt om i landet. En kilde nevner at det først blir utstedt et midlertidig dokument som bare er gyldig i et par uker. Man vil samtidig bli advart mot å reise fra området. Etter 7–10 dager blir så et nytt dokument utstedt, der det fremgår at man ikke lenger er etterlyst av myndighetene (Hassan 2019).

2.5.2 Ikke-individuelle avtaler

Det finnes eksempler på forsoningsavtaler hvor partene er enige om at befolkningen må avklare sitt forhold til GoS, men i form av kollektive avtaler, se del 3.2.1. Dette kan dreie seg om klaner og større familier, der representanter for disse forhandler på hele gruppens vegne, og der den enkelte personen ikke selv foretar seg noe.

2.5.3 Grupper som ikke tillates avtaler, eller som ikke inngår avtaler

Det er ikke alle personer og grupper som kan eller vil bli omfattet av forsoningsavtaler. Dette gjelder dem GoS definerer som terrorister, og for andre som frykter for konsekvensene av å bli igjen når GoS overtar kontrollen. En mye brukt frase er at de som vil inngå en avtale ikke kan ha «syrisk blod på hendene», og at en forsoningsprosess ikke kan «omgjøre en dom for kriminalitet som ikke er relatert til de nåværende hendelsene i Syria eller som er relatert til rettighetene til andre syriske sivile» (Hassan 2019).

2.5.3.1 IS

Personer mistenkt for tilknytning til IS blir ikke tilbudt slike forsoningsavtaler, selv om GoS ved flere anledninger har inngått avtaler med gruppen og deltatt i evakueringen av dem. I mai 2018 ble IS-soldater og deres familier evakuert fra Yarmouk-leiren og Hajar al-Aswad i Damaskus til områder IS på det tidspunktet

kontrollerte i ørkenen i Badiya, det enorme området mot grensene til Jordan og Irak (Asharq al-Awsat 2018a).

2.5.3.2 Hay'at Tahrir al-Sham

Medlemmer av denne gruppen, tidligere kjent som Nusra-fronten og al-Qaidas syriske gren, blir heller ikke omfattet av forsoningsavtaler. Medlemmer av denne gruppen og deres familier har blitt evakuert fra forskjellige steder i landet til Idlib-provinsen, som HTS siden 2018 har kontrollert store deler av (RFE 2018).

2.5.3.3 De hvite hjelmene

Syriske myndigheter anser denne gruppen, også kjent som Sivildforsvaret, for å være en terrororganisasjon (France24 2018). Dette benekter gruppen selv, og fremhever at de arbeider over hele landet, det vil i praksis si opprørskontrollerte deler av landet. Medlemmer av gruppen har som regel blitt evakuert til Idlib, men i juli 2018 ble noen hundre personer, inkludert familiemedlemmer, evakuert fra Golan-høydene til Jordan av det israelske militæret (BBC 2018).

2.5.3.4 Media-aktivister og opposisjonsjournalister

Dette er en uensartet gruppe, og den omfatter mange forskjellige profiler, alt fra reelt uavhengige aktivister til journalister knyttet til forskjellige opposisjonsmedier. Det er som regel ikke GoS som eksplisitt nekter personer i denne gruppen å bli, men snarere personene selv som «velger» å dra. De frykter at det de har skrevet eller på andre måter formidlet vil bli brukt mot dem av myndighetene, selv om de aller fleste har brukt psevdonymer (Hamou et al. 2018).

2.6 KORRUPSJON

Det har blitt hevdet at personer som ikke kvalifiserer for å inngå forsoningsavtaler, blant annet personer som skal ha hatt ledende stillinger i IS, likevel har fått lov til å gjennomgå denne prosessen i bytte mot summer opp mot 20 mill. syriske pund (mer enn 830 000 kroner). Disse pengene skal ha tilfalt både russiske mellommenn som fasiliteter mange av avtalene, og lederne for grener av etterretningen i distriktene det gjelder, i dette tilfellet Dayr al-Zor (Hassan 2019b).

Et annet insentiv for å tillate at slike personer får forsoningsavtaler, og å se gjennom fingrene med denne korrupsjonen, er at GoS gjerne vil ha dem på sin side for å så å bruke dem som mellommenn ved fremtidige forhandlinger. Hassan nevner et eksempel med klanspersoner i Dayr al-Zor-provinsen som tidligere var tilknyttet et IS-tilknyttet kontor for «stammesaker». De fikk gjennomgå en forsoning, og arbeider nå for GoS som mellommenn (Hassan 2019b).

En kilde melder at personer som har blitt værende i de tidligere opposisjonskontrollerte delene av landet i ettertid har valgt å bli smuglet ut av disse områdene og til Idlib ved hjelp av korrupte tjenestemenn i sikkerhetstjenestene (Nassar, al-Nofal & Rollins 2019).

2.7 MILITÆRTJENESTE

Militærtjeneste er obligatorisk for alle menn mellom 18 og 42 år, og å unndra seg tjeneste er straffbart (se Landinfo 2018 for mer om dette temaet). Gjennom årene med konflikt, har GoS ved en rekke anledninger utstedt amnestier for dem som har unndratt

seg tjeneste. Dette innebærer at de det gjelder ikke vil få straff, men de må melde seg på sitt innrulleringskontor for å begynne militærtjenesten sin.

I områder der en forsoningsavtale er inngått, vil som regel den enkelte få en «nådeperiode» på seks måneder til å ordne opp i sine praktiske forhold og begynne å avtjene verneplikten.

Én kilde hevder imidlertid at prosessen er forskjellig for personer som har hoppet av fra sin påbegynte militærtjeneste enn hva den er for sivile, inkludert dem som ikke har avtjent verneplikten. Dersom en person i den førstnevnte kategorien har søkt om og fått innvilget rett til å begynne forsoningsprosessen, starter denne umiddelbart. De får 30 dager til å avklare sin status, og blir deretter sendt til den avdelingen de var i eller til en ny avdeling for å fortsette sin militærtjeneste (Hassan 2019b).

2.7.1 Former for militærtjeneste

I henhold til syrisk lovverk er det ikke mulig å avtjene sin verneplikt andre steder enn i den regulære hæren, SAA. Imidlertid har det vokst frem en rekke militser med så tette bånd til SAA og regimet at det i praksis er mulig å slutte seg til en av disse snarere enn å avtjene verneplikten på ordinær måte. (For mer informasjon om regimeløje militser se Landinfo 2017b.)

2.7.1.1 Regimeløje militser som består av tidligere opprørere

Flere steder i landet har væpnede opprørsgrupper skiftet side som en del av en forsoningsavtale. De mest kjente eksemplene på dette finnes i Dar'a-provinsen, der mange lokale opprørsgrupper har blitt inkorporert i det 5. korpset av SAA (se del 3.2). Dette er en spesiell hæravdeling som russiske militære styrker har deltatt aktivt i å opprette, og som rekrutterer fra andre deler av befolkningen enn de regulære avdelingene i SAA. Det kan være personer som allerede har avtjent sin verneplikt, statsansatte, tidligere militsmedlemmer og, ikke minst, tidligere opprørere (al-Jabassini 2019a, s. 5, 8).

3. ETTER FORSONINGSAVTALEN

Målet for GoS og russiske styrker med forsoningsavtalene er at områdene som omfattes skal gjeninnlemmes i staten, hvilket også vil innebære en gjenopprettelse av statens tjenestetilbud, som elektrisitetsforsyning og andre tjenester. Befolkningen som bor i områdene forventer at sikkerhetssituasjonen skal bli bedre, og dermed at tilgangen på mat og andre livsnødvendigheter skal sikres. Gjenværende menn i tjenestedyktig alder må avtjene militærtjeneste.

Denne delen av notatet ser nærmere på situasjonen etter at forsoningsavtaler er inngått. Hvordan GoS forholder seg til disse områdene, varierer til dels betydelig – derfor blir de forskjellige områdene behandlet separat. Det er ikke alle byer som er tatt med, snarere er det tatt med et utvalg for på best mulig måte å illustrere hvordan utviklingen har vært.

3.1 DAMASKUS OG AL-GHUTA/RIF DIMASHQ

Dette er et stort område, der de siste delene av øst-Ghuta ble tatt av SAA våren 2018. Da hadde allerede byer i vest-Ghuta, som Daraya og Mu'adamiyya, inngått forsoningsavtaler, men med vidt forskjellig utfall.

3.1.1 Daraya

Denne byen i vest-Ghuta ble overtatt av SAA allerede i 2016, etter lang tids beleiring. Da konflikten i Syria brøt ut hadde denne byen, som ligger sju kilometer fra sentrum av Damaskus, 80-100 000 innbyggere, mens innbyggertallet i august 2016 var nede i 2500 personer. I løpet av beleiringen flyktet mange av innbyggerne til nabobyen Mu'adamiyya, eller til sentrale deler av Damaskus (Amnesty 2017, s. 20). I avtalen mellom lokale opprørere og GoS, som de lokale i praksis var tvunget til å gå inn på gitt GoS sin militære overlegenhet og en befolkning fullstendig utmattet av år med beleiring, ble innbyggerne gitt to alternativer. Det ene var evakuering til Idlib, mens det andre var å bli evakuert til et mottakssenter utenfor Damaskus, i et område kontrollert av GoS. Majoriteten av de gjenværende innbyggerne valgte å dra til Idlib, mens resten ble evakuert.

Dayara er dermed ett av stedene i landet som ble tømt for innbyggere, og hvor heller ikke personer som forlot området før beleiringene begynte har fått lov til å vende tilbake. Personer med kontakter i det militære klarte å få lov til å reise inn i området for å sjekke egen eiendom, men skal ha funnet hjemmene sine tomme. Andre kilder melder også om plyndring i etterkant av evakueringen (Amnesty 2017, s. 32; al-Modon 2016).

3.1.1.1 Konsekvenser for befolkningen

Befolkningen som hadde flyktet fra Daraya før det ble inngått en avtale, levde enten i Idlib-provinsen eller i de delene av landet som har vært kontrollert av GoS under hele krigen. Begge grupper blir regnet som internt fordrevne.

Det kom i 2017 rapporter om at området var i ferd med å bli befolket av shiamuslimske militsmedlemmer fra Irak og deres familier (Chulov 2017). Fenomenet med at shiamuslimske militsmedlemmer og deres familier flytter inn i områder der den opprinnelige befolkningen, overveldende sunnimuslimer, er fordrevet, er et meget sensitivt tema som ingen fra GoS vil bekrefte at finner sted. Samme kilde hevder også at eiendomsregisteret i byen er brent med, hvilket vil gjøre det vanskelig for mange av de opprinnelige beboerne å kreve sine eiendommer tilbake (Chuloy 2018).

Sommeren 2018 meldte flere nyhetsbyråer at befolkningen hadde fått lov til å vende tilbake til Daraya, uten at det er mulig å si hvor mange eller hvem disse er (Francis & Harvey 2018). Området er fremdeles preget av store ødeleggelser.

Andre kilder melder imidlertid at det bare var personer som på forhånd hadde registrert seg hos myndighetene som fikk returnere. De fikk mulighet til å reise inn i Daraya gjennom en bestemt kontrollpost, og bare for én dag, for å sjekke eiendommene sine (HRW 2018). I desember 2018 meldte det statlige nyhetsbyrået SANA at flere hundre familier hadde returnert til Daraya i løpet av få dager, ifølge ordføreren i byen, Marwan Obayd, som sa at man om kort tid ville ha reparert vannforsyningen til området, og at det hadde blitt brakt inn generatorer for å sikre strømforsyningen. Han sa videre at 4 skoler med kapasitet til 4000 elever var i drift, men at det var planer om å reparere eller bygge ti skoler til (Raslan & Mazen 2018).

Det har ikke vært mulig for Landinfo å bekrefte hvilke deler av Daraya dette dreier seg om, siden flere andre kilder melder at deler av byen vil bli gjenoppbygd i henhold til dekret 66/2012 (Rollins 2017; Amnesty 2017 s.33; al-Daghli 2018). Hensikten var, ifølge dekretet, «å gjenoppbygge områder med uautoriserte boliger og uformelle bosettinger [slum]» (Mudiriyyat tanfidh al-marsum 66, 2012), mens kritikere hevdet at det var et instrument for å tvinge de opprinnelige beboerne til å flytte (Rollins 2017; Amnesty 2017 s.33).

3.1.2 Mu'adamiyyat al-Sham

Dette er nabobyen til Daraya, og her ble det inngått en forsoningsavtale i oktober 2016, som endte med at 420 væpnede opprørere og deres familier ble evakuert til Idlib. I tillegg ble 200 opprørere fra Daraya, al-Mazza og Kafr Susa og deres familier evakuert, disse hadde tidligere flyktet til Mu'adamiyya. Byen hadde da avtalen ble inngått vært under sammenhengende beleiring i fem måneder, og den humanitære situasjonen var prekær.

I motsetning til i Daraya ble ikke Mu'adamiyya tømt for innbyggere, og i henhold til tall fra lederen for forsoningskomiteen ble over 2500 opprørssoldater og personer som hadde unndratt seg militærtjeneste igjen i byen for å 'avklare sin situasjon' (AFP 2016).

3.1.2.1 Konsekvenser for befolkningen

Etter forsoningsavtalen skal det ha vært den 4. divisjonen under ledelse av Maher al-Asad som har hatt ansvaret for byen. I juli 2019 ble dette ansvaret overtatt av den militære etterretningen under ledelse av Kafah Malham. Dette skal ha blitt meddelt forsoningskomiteen i byen under et møte med Ali Mamluk, en av landets mektigste personer og nyutnevnt vise-president med ansvar for sikkerhetssaker (Nida Suriya 2019a).

Mu'adamiyya blir av enkelte kilder betegnet som et unntak, sammen med nabobyen Qudsaya. Dette fordi befolkningen her har kunnet returnere i langt større omfang enn andre steder. Mange av innbyggerne hadde flyktet til sentrale deler av Damaskus, og gitt muligheten var det relativt enkelt for dem å returnere (Adleh & Favier 2017, s. 10).

3.1.3 Qudsaya

Al-Hame og nabobyen Qudsaya inngikk en avtale med GoS i oktober 2016, og siden ble rundt 2500 personer evakuert til Idlib. Tallet inkluderer både opprørssoldater og deres familier, og er for begge byene (Nassar & Nelson 2016). Personer som «kun» hadde unndratt seg militærtjeneste, men som ikke hadde tilsluttet seg en væpnet gruppe, fikk ikke lov til å forlate området. Etter evakueringen skal det ha vært igjen over 200 000 mennesker i byen (al-Haj Ali et al. 2016).

I forkant av avtaleinngåelsen hadde det vært flere demonstrasjoner der lokalbefolkningen hadde oppfordret opprørerne til å inngå en avtale for å spare byen for flere krigshandlinger (al-Haj 2016).

Det er verdt å merke seg at guvernøren for Rif Dimashq, Ala Ibrahim, uttalte at avtalen som ble inngått i Qudsaya og al-Hame ikke var en forsoningsavtale, men en avtale om tilgivelse/amnesti (*musamaha*) (SANA 2016a).

3.1.3.1 Konsekvenser for befolkningen

Kort tid etter at forsoningsavtalen ble inngått, ble området åpnet opp og matvarer kom igjen inn til området, men kontrollpostene inn og ut av området var fortsatt godt bemannet. Det er Brigade 101 av Republikanergarden som har styrt Qudsaya siden forsoningsavtalen ble inngått, og SOHR meldte i oktober 2018 at de var i gang med å oppløse militser tilknyttet NDF² i området. Men den samme kilden meldte i april 2019 at NDF, der medlemmene er fra Qudsaya, fortsatt er til stede i byen og at de gjennomfører patruljer og bemanner kontrollposter sammen med Republikanergarden (SOHR 2019a).

I likhet med andre steder, må de som har unndratt seg militærtjeneste gjennomføre den. I forbindelse med inngåelsen av forsoningsavtalen, hvor medlemmene av væpnede opposisjonsgrupper som valgte å bli igjen måtte avklare sin situasjon med GoS, skal det ha blitt gitt løfter om at disse ikke skulle sendes til frontlinjene, men snarere få avtjene sin verneplikt i nærområdet. SOHR meldte i oktober 2018 at ledelsen for brigade 101 var i gang med en kampanje i Qudsaya for å finne folk som var etterlyst for manglende gjennomføring av både førstegangstjeneste og reservetjeneste (SOHR 2018). Samme kilde meldte i juli 2019 at sikkerhetstjenesten skal ha arrestert to tidligere opprørere som hadde inngått forsoningsavtaler og tilsluttet seg republikanergarden. De to skal være siktet for drap på informanter og medlemmer av regimet begått mens den væpnede fraksjonen de tilhørte, Shuhada al-asima-brigadene, hadde kontrollen over deler av området (SOHR 2019d).

3.1.4 Madaya/Zabadani

Disse to nabobyene ligger i utkanten av Rif Dimashq-provinsen, ikke langt fra den libanesiske grensen. Utviklingen i de to byene henger tett sammen, og de var en del av den såkalte fire byer-avtalen sammen med byene al-Fu'a og Kafraya. De to sistnevnte ligger i Idlib-provinsen, og befolkningen der er overveiende shiamuslimsk, begge var kontrollert av GoS, og beleiret av opprørere og HTS.

Allerede i 2015 kom det rapporter om at innbyggere fra Zabadani ble tvunget til å flykte til Madaya, noen av disse skal også ha vært fra Bludan, en by like i nærheten. Det var også forhandlinger om en forsoningsavtale samme året, men denne skal ha blitt torpedert av Hizballah med iransk støtte. De skal ha ønsket full kontroll over byen, som ligger strategisk til og har vært viktig for gruppen siden lenge før opprøret brøt ut i 2011 (al-Haj 2015). Året før hadde den lokale forsoningskomiteen måttet megle mellom to pro-regimegrupper da det brøt ut en konflikt mellom dem i forbindelse med forsøket på å inngå en avtale (Adleh & Favier 2017, s. 7).

Da en avtale omsider forelå i 2017, hevder en kilde at den var forhandlet frem av Qatar og Iran, uten involvering av hverken russere eller GoS (Beals 2017). En annen kilde hevder at den var undertegnet av jihadistgruppen Ahrar al-Sham og HTS på den ene siden, og Hizballah og Iran på den andre (Arfeh 2019). Den stipulerte at alle innbyggerne i al-Fu'a og Kafraya forlot sine hjem, mens innbyggerne i Madaya ble gitt valget mellom å forlate byen eller å forsones med GoS. Avtalen så ut til å være i fare da en bombe drepte langt over hundre personer som satt i bussene på vei fra al-Fu'a og Kafraya til Aleppo, men evakueringen ble gjennomført. Majoriteten av

² NDF (National Defence Forces, arabisk: *Quwat al-difa' al-watani*) er betegnelsen på en rekke pro-GoS militser som har deltatt i kamper sammen med SAA. De har ofte noe upresist blitt referert til som *shabiha* – spøkelser.

innbyggerne i Madaya valgte å bli igjen og inngå forsoning med GoS; i overkant av 2000 personer skal ha blitt busset til Idlib, mens rundt 40 000 innbyggere ble igjen (France24 2018). Zabadani skulle, ifølge samme kilde, tømmes for innbyggere.

I denne avtalen inngikk også løslatelsen av flere hundre fanger fra begge sider. Det er ikke uvanlig at slike fangeutvekslinger er en del av forsoningsavtalene, men fangeutvekslinger skjer også utenfor rammen av slike avtaler. Det spesielle med denne utvekslingen er det høye antallet involvert; 1500 fanger ble løslatt og sendt til Idlib i juli 2018 (Osman 2018), mens i desember 2017 ble 750 fanger sendt samme veien (Beals 2017).

3.1.4.1 Konsekvenser for befolkningen

Det var både ventet og fryktet at fire byer-avtalen skulle bli første skritt i retning en folkeforflytning, der opprørsområder med en sunni-muslimsk majoritetsbefolkning skulle bli totalt evakuert og erstattet av andre grupper lojale til GoS. I dette tilfellet var det en antagelse at de ville bli befolket av shia-muslimer, både fra de to byene i Idlib og fra andre steder (Chulov 2017). Iran skal på et tidspunkt ha insistert på en slik folkeforflytting (Araabi & Hilal 2016 s. 13).

De to byene i Idlib, al-Fu'a og Kafraya, ble sommeren 2018 tømt for folk da de siste gjenværende innbyggerne forlot byene. Disse ble i første omgang fraktet til Aleppo, men Landinfo har ikke funnet belegg for at befolkningen fra de to byene har blitt flyttet til Zabadani eller Madaya. En kilde sier at en stor del av befolkningen nå bor i Hisya og al-Basit i Homs-distriktet, Aleppo-området, inkludert i de to shia-muslimske byene Nubl og Zahra, samt i Damaskus (al-Tamimi 2018).

I november 2018 uttalte lederen for lokalrådet i Zabadani at 4500 familier hadde returnert til byen, og at 600 boliger var istandsatt. I tillegg sa han at det var et omfattende rehabiliteringsarbeid i gang på alle deler av infrastrukturen i byen (Sabbagh & Shaza 2018). Fra Facebook-sider dedikert til byen, som siden *Mahalliyat fi al-Zabadani* («lokale [hendelser] i al-Zabadani»), fremgår det at en del av befolkningen fra byen fortsatt befinner seg i Libanon. En post fra 29. juli 2019 beskriver hvor dårlig forholdene skal være for syrere i Libanon, og det hevdes at flere og flere av byens befolkning returnerer hjem. Her sies det også at mange unge (*shabab*) som skulle avtjent verneplikten eller vært inne til reservetjeneste returnerer, disse blir gitt en autorisering (*taklif*) på grensen, der de må henvende seg på innrulleringskontoret i Zabadani i løpet av 15 dager, for så å avtjene pålagt førstegangs- eller reservetjeneste. Landinfo har ikke kunne verifisere dette.

Det fremgår også at reparasjonen av byens vannrør på langt nær er ferdig. I en post fra slutten av mai 2019 refereres det til omfattende misnøye med vannforsyningen.

Situasjonen i Madaya er annerledes, gitt at en betydelig del av befolkningen ikke evakuerte byen. Flere Facebook-sider gir et inntrykk av at dagliglivet går sin gang, med betydelig flere folk i gatene og biler på veiene enn tilsvarende sider viser for Zabadani.

3.1.5 Duma

Duma er den største byen i øst-Ghuta, og hadde vært under beleiring i flere år før det ble forhandlet frem en avtale i april 2018. Det hadde vært forhandlinger siden måneden før, men opprørsgruppen Jaysh al-Islam, som kontrollerte Duma, brøt disse forhandlingene 6. april. Luftangrepene mot byen ble umiddelbart gjenopptatt. Dagen

etter dette skal det ha vært et angrep mot byen med det flere kilder hevder var klograss (BBC 2018). Andre kilder mener at et slikt angrep ikke fant sted (Fisk 2018), men forhandlingene om en avtale ble nesten umiddelbart gjenopptatt, og en talsmann fra Jaysh al-Islam uttalte at det var på grunn av det antatte gassangrepet (Ensor 2018).

Ifølge russiske styrker, som deltok aktivt i å forhandle frem avtalen, forlot 21 145 opprørssoldater og deres familier byen (CROSS 2018). De siste forlot Duma 13. april 2018, og ble transportert til Idlib-provinsen.

I tiden opp til dette hadde Duma og de andre byene i øst-Ghuta vært under kraftig bombardement fra SAA og russiske styrker (Ensor 2018). I mars ble det åpnet såkalte humanitære korridorer, som innbyggere fra noen av byene kunne benytte seg av. Korridorene var initiert av russiske styrker, og ledet frem til mottakssentre der innbyggerne som flyktet ble mottatt, fikk vann og mat, og ble registrert. Før de ble sluppet inn i sentrene, ble det foretatt en hurtig-screening av dem, siden det var en betydelig frykt for at IS-medlemmer skjulte seg blant de sivile som flyktet (internasjonal organisasjon c; møter mars 2018). De ble senere screenet av syriske myndigheter som var tilstede i disse sentrene, og de som søkte tilflukt der fikk ikke lov til å forlate dem før myndighetene ga sin tillatelse. En internasjonal organisasjon har opplyst til Landinfo at det var opprettet elleve slike sentre for å ta imot flyktningene som kom ut fra øst-Ghuta, ikke bare fra Duma. Flere av disse ble drevet av SARC (internasjonal organisasjon a, møte mars 2018).

Disse sentrene ble veldig fort overfylte, ettersom folk ventet på å bli screenet, noe Landinfo fikk bekreftet i møter med forskjellige aktører i Damaskus i mars 2018. En representant for en internasjonal organisasjon beskrev situasjonen på et av senterne som «apokalyptisk» (internasjonal organisasjon b, møte mars 2018). Mødre med barn under 15 år ble prioritert i screeningen, og de fikk forlate sentrene dersom de fant en sponsor som kunne garantere for dem (internasjonal organisasjon a, møte mars 2018). Fra Duma skal 166 644 personer ha flyktet via de humanitære korridorene (Ensor 2018).

3.1.5.1 Konsekvenser for befolkningen

Ødeleggelsene i Duma og resten av øst-Ghuta er voldsomme, noe Landinfo kunne konstatere ved selvsyn under et besøk i april 2019. Tross dette antar en internasjonal organisasjon Landinfo møtte at rundt 300 000 personer bor i bydelene og byene i øst-Ghuta, inkludert Duma. Samme organisasjon bekreftet at tilgangen til områdene nå var mye bedre enn tidligere, men at det fortsatt må søkes om tillatelse hver gang de ønsker å besøke området (internasjonal organisasjon c, møte april 2019). Dette ble bekreftet av en annen internasjonal organisasjon, som opplyste at rundt halvparten av deres forespørsler om adgang til øst-Ghuta ble godkjent av GoS. Samme organisasjon påpekte at det nå er vanskeligere å finansiere hjelp til området enn hva det var før GoS tok kontroll over området (internasjonal organisasjon b, møte april 2019).

GoS har startet opp igjen skoler forskjellige steder i området (internasjonal organisasjon c, møte april 2019), men Landinfo har ikke kunnet bekrefte hvorvidt alle barn i området har et skoletilbud.

Det er store utfordringer med sivilregistrering i Duma og resten av øst-Ghuta, etter at området i flere år var kontrollert av opprørsgrupper. SARC var tilstede i mottakssentrene med sine juridiske eksperter for å starte prosessen med å gi innbyggerne der identitetspapirer som anerkjennes av GoS (SARC 2019). Papirer utstedt av lokaleråd i

området vil bli tatt som en indikator på en hendelse, men man vil fortsatt måtte gå gjennom rettsvesenet for å få registrert hendelser som fødsel, ekteskap, skilsmisser og dødsfall.³

Frem til mai 2019 måtte befolkningen som ble værende i Duma, og personer utenfra som ønsket å besøke området, ha en sikkerhetsklarering for å kunne passere kontrollpostene i utkantene av byen. Personer bosatt i Duma måtte søke hos den ansvarlige offiseren for byen dersom de ønsket å reise ut av området, der grunnen til ønsket også måtte fremgå. Ifølge opposisjonsnettstedet Einab Baladi ble disse forordningene fjernet 25. april 2019, dette skal ha blitt annonsert på nettsidene til lokalrådet i byen. Grunnen til at disse forordningene ble fjernet skal skyldes innsatsen til guvernøren for Rif Dimashq-provinsen, Ala Munir Ibrahim, og Muhammad Khayr Saryul, som er parlamentsmedlem fra Duma (Enab Baladi 2019a; Majlis al-Sha'b u.å.).

Ifølge andre kilder (som også er anti-GoS), må innbyggere som ønsker å reise ut av Duma fortsatt søke om tillatelse til dette (Abdallah 2019; Enab Baladi 2019b).

Én kilde melder om arrestasjonskampanjer hovedsakelig rettet mot personer som skal avtjene verneplikt (Abdallah 2019). Landinfo antar at dette er personer som har unnlatt å møte opp til tjeneste på det oppgitte tidspunktet, og at det er derfor disse personene blir arrestert. Samme kilde melder at personer som har arbeidet med lokalrådet som fungerte under blokaden, personer med tilknytning til sivilforsvaret (De hvite hjelmene) og personer som har hatt en forbindelse til en væpnet opposisjonsgruppe også blir arrestert. Også personer som har inngått forsoningsavtaler med GoS skal ha blitt arrestert (Abdallah 2019).

Flere kilder melder også om problemer med vann- og elektrisitetsforsyningen (Nida Suriya 2019b; Abdallah 2019). En annen kilde har gitt en beskrivelse av markedene i Duma under Ramadan, der det fremgikk at selv om det fantes varer, også matvarer som kjøtt og grønnsaker, så var prisene så høye at folk ikke hadde råd til å handle, og at markedene derfor var stille (Hassan 2019a).

3.1.6 Yalda, Babila og Bayt Sahm

Disse landsbyene, som nå er å regne for bydeler i Damaskus, ligger som et belte øst for Yarmuk-området og Hajar al-Aswad (se del 3.1.8). De tilhører imidlertid Rif Dimashq-provinsen, selv om de ligger bare få kilometer fra sentrum av Damaskus.

Stedene inngikk avtaler med GoS nesten samtidig våren 2018, etter at GoS hadde satt i gang en større offensiv mot opprørskontrollerte områder i øst-Ghuta. Russiske styrker skal ha vært aktive i fremforhandlingen av avtalen (Zaman al-Wasl 2019). Dette var ikke første gangen at opprørere i de tre byene gikk inn på avtaler med GoS; allerede våren 2014 ble det inngått en våpenhvileavtale i Yalda (al-Saidawi 2019), men forsyninger inn til byen gikk gjennom GoS-lojale kanaler, og det var bekymring for at hjelpen kun gikk til GoS-lojale eller at de ble borte i korrupsjon (Hinnebusch & Imady 2017).

En viktig faktor i disse byene er den rollen lokale muslimske geistlige spilte i forhandlinger med GoS (Ezzi 2017). Allerede i 2014 var det tre geistlige som forhandlet frem våpenhvileavtalen, og de fikk også inkludert nødhjelpsforsyninger, løslatelse av fanger, behandling av syke og sørget for at innbyggerne i byene fikk

³ For mer om sivilregistrering, se Landinfo 2017a.

tilgang til offisielle dokumenter. Alle de tre geistlige hadde vært knyttet til opposisjonen i de tre byene, og vært til dels aktive i administrasjonen av områdene i de årene de var utenfor GoS' kontroll (al-Saidawi 2019).

3.1.6.1 Konsekvenser for befolkningen

Etter at en avtale var forhandlet frem våren 2018, forlot rundt 8400 personer de tre byene i starten av mai (AFP 2018b). En annen kilde sier at rundt tre hundre sivile forlot byene, mens resten skal ha vært opprørssoldater og deres familier, som ikke ville inngå forsoningsavtaler med GoS (al-Saidawi 2019).

I forhandlingene ble det gitt garantier gjennom de geistlige for at regimet ikke ville straffe innbyggerne i byene, og at personer som hadde unndratt seg militærtjeneste ville få en nådeperiode før de måtte melde seg til tjeneste i hæren (al-Saidawi 2019).

Etter at GoS overtok kontrollen over de tre byene, ble moskeene disse geistlige bestyrte igjen en del av Direktoratet for religiøse fond (*waqf/awqaf*), og disse ble fullstendig rehabilitert av staten. De skal ha fortsatt å fungere som mellommenn mellom innbyggerne i byene og GoS (al-Saidawi 2019).

Sommeren 2019 har det kommet meldinger om at tre tidligere opprørere som hadde inngått forsoningsavtaler med GoS var blitt arrestert av den militære sikkerhetstjenestens Palestina-avdeling⁴. De skal også ha arrestert andre opposisjonelle som ikke hadde båret våpen og familiemedlemmer av opprørere, selv om alle sammen hadde inngått forsoningsavtaler (Zaman al-Wasl 2019; HRW 2019).

3.1.7 Al-Qadam

Denne bydelen er ikke en del av øst-Ghuta, men tilhører Damaskus by. Den ligger bare få kilometer fra Daraya, og tilsvarende nær sentrum av Damaskus, og grenser til bydelene Yarmuk og Hajar al-Aswad. Bydelen er et spesielt tilfelle; hvor det allerede i august 2014 ble inngått en avtale mellom opprørsgrupper i bydelen og GoS der det ble stipulert at opprørerne kun skulle oppholde seg i den vestlige delen av området. Dette var før russiske styrker for fullt engasjerte seg i Syria og forsoningsavtalene, så avtalen fra 2014 innebar ikke en avvæpning av opprørerne, og heller ikke noe om mulighetene deres for å avklare sin situasjon (*taswiyat al-wada'*, se del 2.5) (Ali 2015).

Islamistiske og jihadistiske grupper stod sterkt i dette området, og i 2015 tok IS kontroll over deler av al-Qadam, mens andre deler ble kontrollert av HTS (al-Qaida) og Ajnad al-Sham. I 2016 ble en ny avtale inngått, og en del militante ble evakuert til Idlib-provinsen, mens andre ble igjen og gikk inn i pro-GoS-styrker (AFP 2018a).

Etter en avtale mellom GoS på den ene siden og blant annet HTS på den andre, ble rundt 1300 jihadister og deres familier evakuert til Idlib i mars 2018. Da GoS forsøkte å rykke inn i de delene av al-Qadam som HTS hadde evakuert, ble de angrepet av IS, som klarte å holde området i noen uker (Souriatna 2018). I april 2018 tok GoS over al-Qadam igjen, og har hatt kontroll over bydelen siden.

3.1.7.1 Konsekvenser for befolkningen

Al-Qadam har til dels store ødeleggelser, ikke minst etter kampene mot IS 2018. Deler av befolkningen som hadde flyktet fra området tidlig i konflikten, vendte tilbake i

⁴ Denne avdelingen er ikke bare rettet inn mot palestinere i Syria som navnet kan antyde, men er en av de største avdelingene til den militære etterretningen, og har islamistiske bevegelser som et av sine hovedfokus.

2016, men flyktet igjen fra området etter hvert som avtalen mellom GoS og opprørerne brøt sammen.

Deler av al-Qadam har blitt regulert for gjenoppbygging i henhold til dekret nummer 66 fra 2012, utstedt av Bashar al-Asad, under navnet Basilia City. Kritikere av GoS ser dekretet, og lov nr. 10 som kom i 2018, som en straffereaksjon mot områder der opprøret mot regimet i 2011 fikk hurtig og sterk oppslutning. Loven åpner for ekspropriering av landområder og å opprette av offentlig-private selskaper for å utvikle dem. De peker også på at disse privat-offentlige prosjektene vil tjene russiske investorer på den ene siden, mens man frykter massive iranske oppkjøp andre steder (Asharq al-Awsat 2018b). GoS hevder på sin side at dette er en hensiktsmessig måte å rekonstruere landet på, samtidig som man gjør noe med problemene rundt boliger bygget på områder som ikke er regulert for boligbygging (SLJ 2018).

3.1.8 Yarmuk og Hajar al-Aswad

Dette er også bydeler i Damaskus, og Yarmuk huset en av de største palestinske flyktningeleirene i hele Syria med nesten 150 000 UNRWA-registrerte palestinske flyktninger før konflikten brøt ut. Det bodde også et stort antall syrere i dette området, som hadde status som en såkalt uoffisiell leir, hvilket i praksis vil si at GoS hadde et langt større ansvar for infrastruktur der enn i offisielle leire (UNRWA u.å.b).

I Yarmuk-leiren var det store protester allerede i 2011, og i juni samme år ble hovedkvarteret til en av de pro-GoS palestinske fraksjonene (PFLP-GC) i leiren brent ned av rasende demonstranter. Det brøt ut voldsomme kamper i desember 2012, som førte til at rundt 140 000 palestinere og tusener av syrere flyktet fra området. Sommeren 2013 ble Yarmuk beleiret av GoS, og UNRWA fikk først adgang til leiren igjen et halvt år etter (Hall 2014).

I 2015 tok IS og andre islamistgrupper kontroll over betydelige deler av leiren, noe som igjen førte til at tusener flyktet til nabo-bydelene Babila, Bayt Sahm, Yalda og Tadamun, og UNRWA var bare i stand til å tilby medisinske tjenester i disse bydelene (UNRWA u.å.a).

Våren 2018 innledet syriske myndigheter en offensiv for å ta tilbake disse områdene, etter at de hadde tatt tilbake de andre områdene i og rundt Damaskus som hadde vært utenfor GoS' kontroll. I begynnelsen av mai ble en avtale inngått, og opp mot fem tusen personer ble evakuert til Jarablus, nord for Aleppo i et område kontrollert av Tyrkia. Andre kilder hevder at tallet var mye større, og at en del evakuerte fikk muligheten til å dra til Der'a og ikke til nord-Syria (Al Nofal 2019a). Dette markerte også at hovedstaden og områdene rundt var helt rensset for væpnet motstand mot GoS.

3.1.8.1 Konsekvenser for befolkningen

Kilder som Landinfo møtte i Damaskus våren 2019 var enige om at ødeleggelsene i Yarmuk er omfattende. UNRWA opplyste i et møte med Landinfo at alle deres bygninger i leiren hadde ødeleggelser. Anslagene på hvor store deler av leiren som er helt ødelagt varierer mellom 40–60 % (UNRWA 2019; Abdel Majid 2019).

Det skal også være personer som har blitt boende i området, men hvor mange dette dreier seg om er ukjent. Anslagene varierer mellom 90 familier og opp mot 4000 personer. UNRWA vet ikke hvem disse personene er (UNRWA 2019).

Det er mulig for personer fra Yarmuk å dra inn i leiren for å undersøke tilstanden på hus eller annen eiendom. Man leverer da fra seg sitt ID-kort ved et av kontrollpunktene

på vei inn i leiren, og henter det igjen på vei ut. Én kilde hevder at palestinere som ønsker å dra ut av de sørlige bydelene i Damaskus først må få tillatelse fra sikkerhetsstyrkene (Nassar 2019).

Rundt 6000 personer fra Yarmuk flyktet til nabobydelene Yalda, Bayt Sahm og Babila. UNRWA tilbyr tjenester her på ukentlig basis, med leger og tannleger som opererer fra mobile klinikker.

Flere kilder rapporterer om arrestasjoner som også omfatter personer som har inngått forsoningsavtaler med GoS (Nassar 2019; SOHR 2019b). Dette kommer i tillegg til at slektninger av personer som ble evakuerte til Idlib også skal være arrestert (SOHR 2019b).

Situasjonen når det gjelder gjenoppbygging av leiren og områdene rundt, er en kilde til bekymring for utålmodige beboere som venter på å komme i gang med å gjenoppbygge sine hjem. Det er en utbredt frykt at hele eller deler av Yarmuk ikke vil bli gjenoppbygget, men at området vil bli ekspropriert under lov nr. 10 og gjort om til mer eksklusive boliger og forretningsområder (al-Shimale 2019).

3.2 DAR'A

Betydelige deler av Dar'a-provinsen hadde vært utenfor regimets kontroll flere år da GoS innledet en offensiv for å ta kontroll over hele provinsen våren/forsommeren 2018. Imidlertid hadde GoS kontroll med store deler av M5-motorveien som går fra Damaskus til Mafraq i Jordan via grenseposten Jabir, og allerede i 2015 gjenerobret GoS deler av Dar'a by. Resultatet av dette var at området var delt i to, med en kile i midten kontrollert av GoS.

Dar'a peker seg ut som et område der russiske styrker har vært svært involvert i mange av forsoningsavtalene som har blitt inngått, og hvor mange tidligere opprørere har latt seg innrullere i forskjellige pro-GoS grupper, ikke minst i det såkalte 5. korpset. Russiske styrker var instrumentelle i opprettelsen av denne hæravdelingen, og fortsetter å ha stor innflytelse på den.

Dette kommer i tillegg til de mange tidligere opprørerne som ikke formelt har tilsluttet seg andre grupper, men som har beholdt sine lette våpen. Til sammen har dette skapt en uoversiktlig og labil situasjon i provinsen, med stadige sikkerhetsrelaterte hendelser ingen med sikkerhet kan si hvem som står bak (AFP 2019).

3.2.1 Al-Sanamayn

Denne byen ligger langs motorveien fra Damaskus til Amman, og var en av de aller første i landet der det ble inngått en forsoningsavtale (AlSouria Net 2019). Denne ble inngått i desember 2016, og kom etter at deler av byen hadde vært under beleiring i flere omganger. Al-Sanamayn er spesiell siden deler av byen har vært under kontroll av GoS under hele konflikten, mens andre deler av byen har vært kontrollert av forskjellige opprørsgrupper. Også etter inngåelsen av en forsoningsavtale hadde opposisjonsgrupper en væpnet tilstedeværelse i byen, men de sluttet å angripe regimet (Al-Tamini 2017).

Forsoningsavtalen som ble inngått i byen var heller ikke ment å omfatte alle innbyggerne, snarere var ideen at alle familiene og klanene i byen hadde representanter som gjennomførte en situasjonsavklaring (*taswiyat al-wada'*, se del 2.4 og 2.5) (al-

Tamimi 2017). Totalt gjennomgikk 510 personer fra byen denne prosessen, av dem skal 150 ha vært væpnede opprørere (SANA 2016b).

3.2.1.1 Konsekvenser for befolkningen

Etter inngåelsen av forsoningsavtalen i desember 2016, opphørte beleiringen av de delene av byen opprørerne hadde kontrollert. Beboerne hadde hele tiden hatt tilgang til tjenester fra GoS, som identitetspapirer, siden bare deler av byen hadde vært opprørskontrollert. Væpnede opprørere uten tunge våpen har fremdeles kontroll over deler av byen, og i den grad det har vært trefninger, har disse konfliktene blitt løst veldig hurtig (AlSouria Net 2019).

I mai 2019 meldte flere kilder at syriske myndigheter beleiret deler av byen etter at ukjente personer skal ha beskyttet regimestyrker (SOHR 2019b; AlSouria Net 2019). Årsaken til trefningene skal være at en sikkerhetsavdeling tilhørende regimet arresterte en tidligere leder av en opposisjonsfraksjon i byen (SOHR 2019b).

Det er forskjellige spekulasjoner rundt hvorfor denne konflikten har eskalert nå. Motstandere av forsoningsavtaler hevder at dette er en plan fra regimet for å få full kontroll over byen, mens en annen kilde hevder at sikkerhetsavdelingen jobber for å få bukt med regulær kriminalitet, og at dette ikke har forbindelse til politikk (AlSouria Net 2019). En annen kilde setter begivenhetene i sammenheng med et økt konfliktnivå generelt i Dar'a-provinsen, der både en rekke personer som har inngått forsoningsavtaler og medlemmer av forskjellige sikkerhetsstyrker tilhørende GoS har blitt drept den siste tiden (AFP 2019).

Beleiringen av byen opphørte etter åtte dager, da en delegasjon av lokale dignitærer og russisk militært personell besøkte byen for å forhandle med regimet (SOHR 2019c).

3.2.2 Dar'a by

Det var i denne byen de første protestene mot GoS brøt ut våren 2011, og deler av byen var under kontroll av forskjellige opprørsfraksjoner i mange år. Dar'a by og resten av provinsen skiller seg fra andre deler av Syria ved at jihadistiske fraksjoner som HTS og Ahrar al-Sham har hatt liten oppslutning. En av årsakene til dette var nærheten til Jordan, der amerikanske styrker aktivt promoterte mer moderate grupper på bekostning av islamist-grupper (Al-Koshak 2015).

Allerede i 2017 inngikk Dar'a som ett av områdene i en plan utarbeidet av Russland, Tyrkia og Iran, der flere de-eskaleringssoner ble etablert. Imidlertid innledet GoS en større offensiv mot Dar'a i juni 2018, etter at de siste områdene i Damaskus og øst-Ghuta utenfor deres kontroll var nedkjempet. Offensiven førte til at GoS tok kontroll med alle områdene sør i landet, utenom et lite område i ørkenen ved den jordanske grensen, over grensen for der den amerikanske Tanf-basen ligger.

Russland spilte en stor rolle i forhandlingene av de forskjellige forsoningsavtalene som utgjorde grunnlaget for at GoS igjen tok over Dar'a. Selv om konfliktnivået i Dar'a hadde vært mindre enn andre steder i landet, valgte rundt 15 000 personer å forlate provinsen og dra til Idlib. Av disse skal 5000 ha vært væpnede opprørere, og de resterende skal ha vært familiemedlemmer eller opposisjonsaktivister (Al-Jabassini 2019b, s. 11).

3.2.2.1 Konsekvenser for befolkningen

Dar'a er et av de stedene i Syria der den russiske innflytelsen over forsoningsavtalene har vært sterkest, og blant dem hvor aller flest tidligere opprørere har tilsluttet seg pro-GoS-grupper. Ikke minst er det mange som har tilsluttet seg det 5. korpset (se del 2.7.1.1.), men flere hundre tidligere opprørere, som har vært igjennom en forsoningsprosess, har også tilsluttet seg 4. divisjon. Dette skal ha vært en reaksjon på at russerne oppløste det 5. korpset i den vestlige delen av provinsen (Al-Jabassini 2019b, s. 12).

Mange steder i både byen og provinsen er det tidligere opprørere som fortsatt har kontrollen, men nå som en del av GoS' maktapparat (Hall 2019). Regulære syriske styrker og politi har som en følge av forsoningsavtalene ikke lov til å entre områder som var kontrollert av væpnede opposisjonsgrupper (Makki 2019).

Det har i mange år vært påpekt at antallet politiske attentater i Dar'a er langt høyere enn i andre deler av landet (Haid 2016). Utviklingen med attentater har fortsatt og tilsynelatende eskalert, også etter at GoS igjen tok kontroll over byen og provinsen sommeren 2018. Årsakene til dette ser ut til å være sammensatte, og ikke alle skal være politisk motiverte, men tidvis ha preg av personlig hevn. Resultatet for sivilbefolkningen er imidlertid at byen og provinsen fremstår som bare løst kontrollert av GoS, siden bare meget få av disse til dels alvorlige hendelsene får et strafferettslig etterspill (Makki 2019).

Et annet resultat av forholdene som er beskrevet over er at det ved flere anledninger har brudd ut væpnede sammenstøt mellom forskjellige hæravdelinger og grupper som alle er en del av GoS (Human Voice 2019).

Flere kilder melder om arrestasjonskampanjer som også omfatter personer som har inngått forsoningsavtaler med GoS (MEMO 2019; Nebhay 2019; al-Saleh 2019). Mange av disse arrestasjonskampanjene vil ha som hovedfokus personer som er etterlyst for å unnlate å møte opp til førstegangstjeneste. Etter inngåelsen av en forsoningsavtale, vil personer som skulle gjennomført førstegangstjenesten som regel få en nådeperiode på seks måneder før de må la seg innrullere (se del 2.7). Noe av grunnen til arrestasjonene kan skyldes uenighet om når denne nådeperioden starter og slutter, og hvilke betingelser i forsoningsavtalene som må være implementert før dem det gjelder må la seg innrullere (MEMO 2019).

4. GJENEROBREDE OMRÅDER

Noen områder av landet har blitt gjenerobret av SAA og allierte styrker der avtalene som til slutt fikk en ende på kamphandlingene må betegnes som rene kapitulasjonsavtaler. Det betyr ikke nødvendigvis at forsoningsavtaler ikke har blitt inngått, men det kan se ut til at dette har skjedd på individ-nivå snarere enn som en del av en kollektiv forsoningsavtale.

4.1 ALEPPO

Aleppo var en delt by siden 2012, da den østlige delen av byen havnet under opposisjonens kontroll. Dette området var igjen forbundet med andre opprørskontrollerte deler av provinsen rundt byen, som strakte seg helt til den tyrkiske

grensen. En del av selve byen, Shaykh Maqsud-bydelen, var kontrollert av det kurdiske partiet PYD, i forståelse med GoS.

Utover 2016 intensiverte GoS beleiringen av de opprørskontrollerte bydelene, og i juli 2016 var det antatt at rundt 275 000 personer bodde i de delene av byen som kom under fornyet beleiring (BBC 2016). I desember samme året ble det innledet samtaler mellom Ahrar al-Sham, en islamistisk-jihadistisk opprørsgruppe, og en russisk forhandler. Dette endte med en avtale der alle opprørere og deres familier ble evakuert ut av byen, sammen med det store flertallet sivile som var igjen, rundt 37 000 personer (Amnesty 2017, s. 8).

Lederen for det russiske senteret for forsoning, som har hovedkvarter i Hmaymim-basen utenfor Tartus, uttalte til det russiske nyhetsbyrået Sputnik i juli 2017 at over 3000 opprørere fra Aleppo hadde blitt benådet siden august 2016. De skal være en del av rundt 6000 opprørere som har blitt identifisert av senteret (Sputnik 2017). Det fremgår imidlertid ikke hva denne benådningen innebærer, eller hvordan den har kommet i stand.

De østlige bydelene hadde enorme ødeleggelser da krigshandlingene stoppet i desember 2016, og etter evakueringene var det nesten ingen sivile tilbake i områdene. Nesten tre år etter, er gjenoppbyggingen av byen ikke kommet i gang, og den opprinnelige befolkningen er spredt rundt andre steder i byen og resten av landet (Mroue 2019). Noen små deler av gamlebyen har blitt gjenoppbygget, men dette er ikke boligområder. Andre steder har enkeltpersoner reparert sine hjem eller forretninger etter beste evne, og enkelte kafeer har åpnet, men noen organisert gjenoppbygging er ikke startet (Westcott 2019).

Aleppo ligger så nær opprørskontrollerte områder at vestlige deler av byen rammes av raketter med jevne mellomrom. På tross av at flyplassen utenfor byen er reparert, gjelder det samme for den, og den er ikke åpen for regulær trafikk (Mroue 2019).

4.2 Homs

I Homs by er det spesielt bydelene al-Wa'ir og Baba Amr som har blitt ødelagt i løpet av krigen. I begge disse områdene hadde den væpnede opposisjonen betydelig oppslutning, og begge var utenfor myndighetenes kontroll i lange perioder. I likhet med andre områder var både al-Wa'ir og Baba Amr under beleiring av GoS i lange perioder.

4.2.1 Al- Wa'ir

Den første beleiringen av dette området, der det bodde 70–100 000 mennesker, startet allerede i oktober 2013 (Amnesty 2017). Etter at Baba Amr-distriktet ble tatt av GoS våren 2014, var al-Wa'ir det siste området i Homs som opprørerne hadde kontroll over. En følge av dette var at mange opprørere fra andre områder søkte tilflukt i al-Wa'ir, og en opposisjonskilde hevder at allerede i 2012 var antallet innbyggere oppe i 350 000 (SNHR 2017, s. 3).

Forhandlinger om å inngå en avtale rundt al-Wa'ir ble første gang innledet allerede i midten av 2014, og i 2015 og 2016 ble det gjort en rekke våpenhvileavtaler. I 2016 fant de første evakueringene sted, men disse omfattet bare et mindre antall opprørere og deres familier som ble evakuert til et område nord i Homs-provinsen.

I februar 2017 innledet den syriske hæren en ny offensiv mot området, og en måned etterpå møttes så lokale representanter for opprørerne med russiske offiserer for å prøve å forhandle frem en avtale. Avtalen som ble inngått førte til at i perioden mars–mai 2017 ble over 20 000 sivile evakuert fra området til Idlib-provinsen og Jarablus i den nordlige delen av Aleppo-provinsen (Amnesty 2017). Av de evakuerte skal det ha vært rundt 3700 væpnede opprørere (Reuters 2017).

4.2.1.1 Konsekvenser for befolkningen

En del av befolkningen valgte å bli igjen i distriktet, ifølge guvernøren i provinsen skal 1150 opprørere ha valgt å bli tilbake. Disse ga fra seg sine våpen som en del av et amnesti fra GoS (Reuters 2017). Landinfo antar at personer som hadde unndratt seg militærtjeneste ville måtte gjennomføre denne på et tidspunkt (se del 2.5).

En gruppe på rundt 600 personer av dem som ble evakuert til Jarablus-området valgte etter kort tid å reise tilbake til Homs på grunn av de svært vanskelige forholdene i leiren de var blitt plassert i. Lokale opprørere skal ha forsøkt å hindre dem i å reise tilbake, men de fikk til slutt dra (Amnesty 2017, s. 58).

I november 2017 anslår en kilde antallet innbyggere i al-Wa'ir til å være på rundt 45 000 innbyggere (Jansen 2017). I oktober 2018 opplyste UNICEF at i Homs, inkludert al-Wa'ir, hadde 1400 skoler åpnet dørene, og at organisasjonen har gitt opplæring til over 4000 lærere bare i Homs (UNICEF 2018).

4.2.2 Baba Amr

Denne bydelen i det gamle sentrumet av Homs ble tidlig et symbol for opprøret i Syria, og var en av de første bydelene i landet der opprørere tok kontrollen, høsten 2011 (Lund 2014). Innbyggertallet før opprøret var på rundt 80 000 (UNHCR 2016). Det er også et av de stedene i landet der ødeleggelsene har vært størst, og da GoS fikk kontroll over området igjen, var det ikke som følge av en avtale om forsoning, men snarere en avtale om at opprørerne skulle trekke seg tilbake til andre opprørskontrollerte områder i nærheten (Nehme 2017). GoS hadde da beleiret området og utsatt det for et voldsomt bombardement fra februar til april 2012, da hæren rykket inn og tok kontroll over området (Weaver 2012).

4.2.2.1 Konsekvenser for befolkningen

Bydelen ligger i ruiner, og det antas at den vil bli gjenoppbygget i henhold til den mye omtalte lov nr. 10, som tillater lokale styresmakter å inngå partnerskap med private firmaer for å gjenoppbygge ødelagte områder som ikke opprinnelig var regulert til boligformål (AlSouria Net 2015).

På tross av de enorme ødeleggelsene er det folk som har vendt tilbake til bydelen. I 2016 opererte UNHCR med et tall på 3000 personer som hadde vendt tilbake, i tillegg til 200 internt fordrevne familier fra andre deler av landet (UNHCR 2016). En annen kilde angir at 450 familier hadde returnert til bydelen i slutten av 2017 (Hogan 2018).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abdallah, Hani (2019, 12. april). Ba'da 'am min saytarat nidham al-Asad 'ala Duma... ma zala al-hisar mustamirra (Et år etter at Asad-regimet tok kontroll over Douma... beleiringen fortsetter ennå). *Televiziyon Suriya*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2KmF1V8> [lastet ned 2. august 2019]
- Adleh, Fadi & Favier, Agnès (2017, juni). "Local reconciliation agreements" in Syria: A non-starter for peacebuilding. Fiesole: European University Institute. Tilgjengelig fra http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/46864/RSCAS_MED_RR_2017_01.pdf?sequence=1 [lastet ned 24. juni 2019]
- AFP (2016, 19. oktober). Ijla' 620 musallahan min Mu'addamiyyat al-Sham qurba Dimashq (620 bevæpnede evakuert fra Mu'addamiyyat al-Sham nær Damaskus). *Al-Hurra*. Tilgjengelig fra <https://www.alhurra.com/a/syria-idlib/330562.html> [lastet ned 19. juli 2019]
- AFP (2018a, 13. mars). Syria rebels leave al-Qadam south of Damascus. *Zaman al-Wasl*. Tilgjengelig fra <https://en.zamanalwsl.net/news/article/33535/> [lastet ned 6. august 2019]
- AFP (2018b, 11. mai). Syria rebels exit towns near Damascus, leaving only ISIS. *The Straits Times*. Tilgjengelig fra <https://www.straitstimes.com/world/middle-east/syria-rebels-exit-towns-near-damascus-leaving-only-isis> [lastet ned 7. august 2019]
- AFP (2019, 29. august). Cradle of Syria's uprising turns into 'chaotic' south. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/contents/afp/2019/08/syria-conflict-daraa.html> [lastet ned 30. august 2019]
- Al-Daghli, Wa'il (2018, 16. juli). Muhafadhat Dimashq tu'linu 'an mukhattat Basiliya Siti al-tandhimi al-mufassal (Damaskus-provinsen kunngjør detaljerte reguleringsplaner om Basilia City). *Al-Iqtisadi*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2Y0xUqd> [lastet ned 18. juli 2019]
- Al-Haj, Mustafa (2016, 14. oktober). Militants from Syria's Qudsaya prepare to leave for Idlib. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/syria-qudsaya-regime-settlement-opposition-evacuation.html> [lastet ned 22. juli 2019]
- Al-Haj, Mustafa (2015, 15. september). Syrian regime displaces Zabadani residents. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/09/syria-zabadani-madaya-regime-hezbollah-displacement-refugees.html> [lastet ned 23. juli 2019]
- Al-Haj Ali, Mohammed, al-Aseel, Mohammed, Schuster, Justion & Demilio, Kirsten (2016, 18. oktober). Rebels leave, but roads still closed as regime governor calls Qudsaya agreement a 'pardon, not a reconciliation'. *Syria:Direct*. Tilgjengelig fra <https://syriadirect.org/news/rebels-leave-but-roads-still-closed-as-regime-official-calls-qudsaya-agreement-a-%E2%80%98pardon-not-reconciliation%E2%80%99/> [lastet ned 22. juli 2019]
- Ali, Abdallah Suleiman (2015, 2. september). The peculiar case of Syria's al-Qadam neighborhood. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/politics/2015/09/syria-damascus-neighborhood-war-regime-opposition.html> [lastet ned 6. august 2019]
- Al-Jabassini, Adbullah (2019a). *From insurgents to soldiers: The fifth assault corps in Daraa, southern Syria*. Fiesole: European University Institute. Tilgjengelig fra https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/62964/RR_2019_09_EN.pdf?sequence=1&isAllowed=y [lastet ned 13. september 2019]
- Al-Jabassini, Abdullah (2019b). *From rebel rule to a post-capitulation era in Daraa southern Syria: The impacts and outcomes of rebel behaviour during negotiations*. Fiesole: European University Institute. Tilgjengelig fra https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/60664/RSCAS_2019_06.pdf?sequence=1&isAllowed=y [lastet ned 3. september 2019]

- Al-Koshak, Osama (2015, 13. oktober). *Mapping Southern Syria's armed opposition*. Doha; Al Jazeera Centre for Studies. Tilgjengelig fra <http://studies.aljazeera.net/en/reports/2015/10/2015101383740214464.html> [lastet ned 27. august 2019]
- Al-Modon (2016, 9. september). Fourth division, Shiite militias accused of looting Daraya. *The Syrian Observer*. Tilgjengelig fra https://syrianobserver.com/EN/features/25513/fourth_division_shiite_militias_accused_looting_daraya.html [lastet ned 18. juli 2019]
- Al Nofal, Walid (2019a, 5. mai). Muqatilu al-mu'arada yughadiruna akhir mu'aqalihim fi al-asima al-suriyya (Opprørernes soldater forlater sin siste skanse i den syriske hovedstaden). *Suriya ala tul*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2ZnERXd> [lastet ned 23. August 2019]
- Al-Saidawi, Hadeel (2019, 27. mars). *How Syria's regime used local clerics to reassert its authority in Rural Damascus governorate*. Washington D.C.: Carnegie Middle East Center. Tilgjengelig fra <https://carnegie-mec.org/2019/03/27/how-syria-s-regime-used-local-clerics-to-reassert-its-authority-in-rural-damascus-governorate-pub-78692> [lastet ned 7. august 2019]
- Al-Saleh, Fidaa (2019, 5. februar). "Reconciling" with the regime: A deadly game. *Al-Jumhuriya*. Tilgjengelig fra <https://www.aljumhuriya.net/en/content/%E2%80%99Reconciling%E2%80%99D-regime-deadly-game> [lastet ned 3. september 2019]
- Al-Shimale, Zouhir (2019, 8. april). 'No way back': The law that stops displaced Syrians from ever going home. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/no-way-back-law-stops-displaced-syrians-ever-going-home> [lastet ned 27. august 2019]
- AlSouria Net (2015, 6. september). Al-nidham yuqarru al-mukhattat al-tandhimi li-Baba Amru wa-yanhi hilm sukanih bil-awda ilayha (Regimet vedtar den operasjonelle planen for Baba Amru og gjør en slutt på innbyggernes drøm om å returnere). *AlSouria Net*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2kxqMEr> [lastet ned 12. september 2019]
- AlSouria Net (2019, 21. mai). Sanamayn City under siege. *The Syrian Observer*. Tilgjengelig fra <https://syrianobserver.com/EN/features/50561/sanamayn-city-under-siege.html> [lastet ned 29. august 2019]
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad (2017, 27. april). Reconciliations: The case of al-Sanamayn in North-Deraa. *Syria Comment* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://www.joshualandis.com/blog/reconciliations-case-al-sanamayn-north-deraa/> [lastet ned 29. august 2019]
- Al-Tamimi, Aymenn Jawad (2018, 10. september). Exile from Kafariya: Interview. *Aymenn Jawad al-Tamimi* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.aymennjawad.org/2018/09/exile-from-kafariya-interview> [lastet ned 31. juli 2019]
- Amnesty (2017, 13. november). *Syria: 'We leave or we die' – Forced displacement under Syria's 'reconciliation' agreements*. London: Amnesty. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/7309/2017/en/> [lastet ned 24. oktober 2019]
- Araabi, Samer & Hilal, Leila (2016). *Reconciliation, reward and revenge – Analyzing Syrian de-escalation dynamics through local ceasefire agreements*. Cambridge, MA: Conflict Dynamics International. Tilgjengelig fra https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Papers/AraabiHilal_SyrianLocalCeasefireNegotiations.pdf [lastet ned 28. juni 2019]
- Arfeh, Hasan (2019, 4. april). *The institutionalization of demographic change in Syria*. Washington D.C.: Atlantic Council. Tilgjengelig fra <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/the-institutionalization-of-demographic-change-in-syria> [lastet ned 30. juli 2019]
- Asharq al-Awsat (2018a, 21. mai). ISIS militants evacuated from Southern Damascus to desert. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra

<https://aawsat.com/english/home/article/1275206/isis-militants-evacuated-southern-damascus-desert> [lastet ned 10. juli 2019]

- Asharq al-Awsat (2018b, 20. september). Rusiya tunafisu Iran 'ala i'mari Suriya wa-tajmudu "al-dahiya al-janubiyya" fi Dimashq (Russland konkurrerer med Iran i gjenoppbyggingen av Syria og er infleksible i de sørlige utkantene av Damaskus). *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2Yp4IOS> [lastet ned 6. august 2018]
- BBC (2016, 23. desember). What's happening in Aleppo? *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-38132163> [lastet ned 10. september 2019]
- BBC (2018, 22. juli). Syria conflict: White helmets evacuated by Israel. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-44915099> [lastet ned 10. juli 2019]
- Beals, Emma (2017, 9. desember). Syria's cruel 'reconciliations'. *The Daily Beast*. Tilgjengelig fra <https://www.thedailybeast.com/syrias-cruel-reconciliations> [lastet ned 23. juli 2019]
- Centre for Reconciliation of Opposing Sides in Syria (CROSS) (2018, 14. april). *Briefing by Center for reconciliation of Opposing sides in Syria (April 14, 2018)*. Moskva: Ministry of Defense of the Russian Federation. Tilgjengelig fra http://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12171368@egNews [lastet ned 1. august 2019]
- Chulov, Martin (2017, 14. januar). Iran repopulate Syria with Shia Muslims to help tighten regime's control. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/13/irans-syria-project-pushing-population-shifts-to-increase-influence> [lastet ned 18. juli 2019]
- Enab Baladi (2019a, 26.mai). Ba'da am... quwat al-Asad tasmahu bi-harakat ahali Duma duna muwafaqa amniya (Etter et år... Asads styrker tillater lokalbefolkningen fra Duma å bevege seg uten sikkerhetstillatelse). *Enab Baladi*. Tilgjengelig fra <https://www.enabbaladi.net/archives/303407> [lastet ned 1. august 2019]
- Enab Baladi (2019b, 7. juli). Tashdid amni ala al-kharijin min al-Ghuta ila Dimashq (Strammere sikkerhet for dem som reiser fra Ghuta til Damaskus). *Enab Baladi*. Tilgjengelig fra <https://www.enabbaladi.net/archives/312783> [lastet ned 2. august 2019]
- Ensor, Josie (2018, 12. april). Syrian flag flying over onetime rebel stronghold Douma as Russians announce victory in Eastern Ghouta. *The Telegraph*. Tilgjengelig fra <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/04/12/syrian-flag-flying-onetime-rebel-stronghold-douma-russians-announce/> [lastet ned 1. august 2019]
- Ezzi, Mazen (2017, juni). *How the Syrian regime is using the mask of 'reconciliation' to destroy opposition institutions*. London: Chatham House. Tilgjengelig fra <https://syria.chathamhouse.org/research/how-the-syrian-regime-is-using-the-mask-of-reconciliation-to-destroy-opposition-institutions> [lastet ned 24. juni 2019]
- Fisk, Robert (2018, 17. april). The search for truth in the rubble of Douma – and one doctor's doubts over the chemical attack. *The Independent*. Tilgjengelig fra <https://www.independent.co.uk/voices/syria-chemical-attack-gas-douma-robert-fisk-ghouta-damascus-a8307726.html> [lastet ned 1. august 2019]
- France24 (2018, 23. juli). Syrian government lambasts evacuation of White Helmets as 'criminal'. *France24*. Tilgjengelig fra <https://www.france24.com/en/20180723-syria-assad-evacuation-white-helmets-criminal-israel-usa-uk> [lastet ned 10. juli 2019]
- Francis, Ellen & Harvey, Jan (2018, 28. august). Thousands of Syrians start returning to Daraya: state media. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-daraya/thousands-of-syrians-start-returning-to-daraya-state-media-idUSKCN1LD1D2> [lastet ned 18. juli 2019]
- Haid, Haid (2016, 18. mars). *The war of assassinations in Syria*. Beirut: Heinrich Böll Stiftung. Tilgjengelig fra <https://lb.boell.org/en/2016/03/18/war-assassinations-syria> [lastet ned 2. september 2019]

- Haid, Haid (2018, august). *The details of 'reconciliation deals' expose how they are anything but*. London: Chatham House. Tilgjengelig fra <https://syria.chathamhouse.org/research/the-details-of-reconciliation-deals-expose-how-they-are-anything-but-a-closer-look-at-the-regimes-process-reveals-its-real-goal-retribution-and-control> [lastet ned 19. juni 2019]
- Hall, Natasha (2014, 13. mars). *Palestinian refugees and the siege of Yarmouk*. Washington D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. Tilgjengelig fra <https://carnegieendowment.org/sada/54925> [lastet ned 23. august 2019]
- Hall, Natasha (2019, 17. april). *The aftershocks of reconciliation in Syria: Reflections on the past year*. Washington D.C.: Atlantic Council. Tilgjengelig fra <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/the-aftershocks-of-reconciliation-in-syria-reflections-on-the-past-year> [lastet ned 19. juni 2019]
- Hamou, Ammar, Al Nofal, Walid, al-Ghazawi, Mohammad & Clark, Justin (2018, 10. juli). At least 270 journalists and media workers stranded in southwestern Syria as murky reconciliation deal unfolds. *Syria:Direct*. Tilgjengelig fra <https://syriadirect.org/news/at-least-270-journalists-and-media-workers-stranded-in-southwestern-syria-as-murky-reconciliation-deal-unfolds/> [lastet ned 10. juli 2019]
- Hanna, Asaad (2017, oktober). *Russia muscles in on de-escalation zones*. London: Chatham House. Tilgjengelig fra <https://syria.chathamhouse.org/research/russia-muscles-in-on-de-escalation-zones> [lastet ned 16. juli 2019]
- Hassan, Lian (2019a, 5. mai). Fi dhull saytarat al-nidham... aswaq Duma mahjura fi ramadan (I skyggen av regimets kontroll... markedene i Duma er øde i Ramadan). *Al-Bawaba Suriya*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/31bM1uU> [lastet ned 2. august 2019]
- Hassan, Muhammed (2019b, februar). *How Russia and the regime manipulate the reconciliation process in Deir Ez-Zor Governorate*. London: Chatham House. Tilgjengelig fra <https://syria.chathamhouse.org/research/how-russia-and-the-regime-manipulate-the-reconciliation-process-in-deir-ez-zor-governorate> [lastet ned 15. juli 2019]
- Hinnebusch, Raymond & Imady, Omar (2018, 12. februar). Syria's reconciliation agreements. *Syria Studies* 9(2). Tilgjengelig fra <https://ojs.st-andrews.ac.uk/index.php/syria/article/view/1558/1193> [lastet ned 19. juni 2019]
- Hodge, Nathan & Coker, Margaret (2017, 4. mai). Russia, Turkey and Iran sign Syria 'de-escalation zone' deal. *The Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <https://www.wsj.com/articles/russia-turkey-and-iran-sign-syria-de-escalation-zone-deal-1493910483> [lastet ned 16. juli 2019]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 16. oktober). *Syria: Residents blocked from returning*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2018/10/16/syria-residents-blocked-returning> [lastet ned 18. juli 2019]
- HRW (2019, 21. mai). *Syria: Detention, harassment in retake areas*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2019/05/21/syria-detention-harassment-retaken-areas> [lastet ned 7. august 2019]
- Human Voice (2019, 2. april). Fifth Corps attacks Assad intelligence in Daraa. *The Syrian Observer*. Tilgjengelig fra <https://syrianobserver.com/EN/news/49523/fifth-corps-attacks-assad-intelligence-in-daraa.html> [lastet ned 3. september 2019]
- Jansen, Michael (2017, 6. november). Stories from Syria: One family's defiant stand in al-Waer. *The Irish Times*. Tilgjengelig fra <https://www.irishtimes.com/news/world/middle-east/stories-from-syria-one-family-s-defiant-stand-in-al-waer-1.3280950> [lastet ned 12. september 2019]
- Landinfo (2017a, 3. juli). *Syria: Identitetsdokumenter og pass*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Syria-temanotat-Identitetsdokumenter-og-pass-03072017.pdf> [lastet ned 12. september 2019]

- Landinfo (2017b, 2. november). *Syria: Regimeløse militser*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Temanotat-Syria-Regimeløse-militser-02112017-AVA.pdf> [lastet ned 12. september 2019]
- Landinfo (2018, 3. januar). *Syria: Reaksjoner mot desertører og personer som unndrar seg militærtjeneste*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Syria-temanotat-Reaksjoner-mot-desert%C3%B8rer-og-personer-som-unndrar-seg-milit%C3%A6rtjeneste-03012018.pdf> [lastet ned 12. september 2019]
- Lund, Aron (2014, 24. april). *What would the fall of Homs mean?* Washington D.C.: Carnegie Middle East Center. Tilgjengelig fra <https://carnegie-mec.org/diwan/55424> [lastet ned 12. september 2019]
- Majlis al-sha'b (u.å.). *Adu majlis al-sha'b: Muhammad Khayr Saryul bin Subhi walidatuhu Fatima (Medlem av folkets forsamling: Muhammad Khayr Saryul sønn av Subhi hans mor er Fatima)*. Damaskus: Majlis al-Sha'ab. Tilgjengelig fra <http://www.parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=211&nid=1073&RID=26&Last=250&First=0&CurrentPage=0&FName=&LName=&City=-1&Cat=-1&Mem=-1&Com=-1&Aso=-1&or=&> [lastet ned 2. august 2019]
- Makki, Danny (2019, 3. juli). *As violence flares up in Daraa, control can be an illusion*. Washington D.C.: Middle East Institute. Tilgjengelig fra <https://www.mei.edu/publications/violence-flares-daraa-control-can-be-illusion> [lastet ned 3. september 2019]
- Middle East Monitor (MEMO) (2019, 31. januar). *Syrians protest in Daraa over military conscription*. Middle East Monitor. Tilgjengelig fra <https://www.middleeastmonitor.com/20190131-syrians-protest-in-daraa-over-military-conscription/> [lastet ned 3. september 2019]
- Mroue, Bassem (2019, 13. august). *Syria's Aleppo symbol of Assad's wins and of enduring war*. Associated Press. Tilgjengelig fra <https://yhoo.it/2lIC8Wa> [lastet ned 10. september 2019]
- Mudiriyat tanfidh al-marsum 66 (2012, 18. september). *Al-marsum al-tashri'i raqm 66 li-am 2012 (Det juridiske dekretet 66 for året 2012)*. Damaskus: Mudiriyat tanfidh al-marsum 66. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/2yKPSTq> [Lastet ned 6. august 2019]
- Nassar, Alaa & Nelson, Mateo (2016, 13. oktober). *After relentless bombardment, two northwest Damascus towns give up and the evacuations begin*. Syria:Direct. Tilgjengelig fra <https://syriadirect.org/news/after-relentless-bombardment-two-northwest-damascus-towns-give-up-and-the-evacuations-begin/> [lastet ned 22. juli 2019]
- Nassar, Alaa, Al Nofal, Walid & Rollins, Tom (2019, 11. april). *Syrians in former opposition pockets still using smugglers, corrupt security officials to transport themselves north amid 'false promises' of reconciliation*. Syria:Direct. Tilgjengelig fra <https://syriadirect.org/news/syrians-in-former-opposition-pockets-still-using-smugglers-corrupt-security-officials-to-transport-them-north-amid-%E2%80%99false-promises%E2%80%99-of-reconciliation/> [lastet ned 19. juni 2019]
- Nassar, Alaa (2019, 14. mai). *On the anniversary of the peace deal in Southern Damascus "there is no amnesty, no reconciliation"*. Syria:Direct. Tilgjengelig fra <https://syriadirect.org/news/on-the-anniversary-of-the-peace-deal-in-southern-damascus-%E2%80%99there-is-no-amnesty-no-reconciliation-%E2%80%99D/> [lastet ned 23. august 2019]
- Nebehay, Stephanie (2019, 21. mai). *Syrians detained, killed in southern cradle of revolt – UN*. Euronews. Tilgjengelig fra <https://www.euronews.com/2019/05/21/syrians-detained-killed-in-southern-cradle-of-revolt-un> [lastet ned 3. september 2019]
- Nehme, Dahlia (2017, 18. august). *Syrian city's rebel district still in ruins years after Assad victory*. Reuters. Tilgjengelig fra <http://news.trust.org/item/20170818113830-e30k4/> [lastet ned 16. september 2019]

- Nida Suriya (2019a, 2. juli). Tatawwurat kabira fi Mu'addamiyyat al-Sham... 'Rusia tantazu'ha min Iran wa 'Ali Mamluk yajtama'u bi-mumathili al-madina (En stor utvikling i Muadamiyyat al-Sham... Russland tar over fra Iran og Ali Mamlouk møter representanter fra byen). *Nida Suriya*. Tilgjengelig fra <https://nedaa-sy.com/news/14463> [lastet ned 22. juli 2019]
- Nida Suriya (2019b, 30. juli). Mu'ana kabira ya'ishuha ahali Duma bi-Rif Dimashq bi-sabab ihmal nidham al-Asad.. birmil al-miyah bi-1000 lira suriyya (Befolkningen i Duma i Rif Damaskus lever med store lidelser på grunn av neglekt fra Asad-regimet.. en tønne vann koster 1000 syriske lire). *Nida Suriya*. Tilgjengelig fra <https://nedaa-sy.com/news/15014> [lastet ned 2. august 2019]
- Osman, Tamer (2018, 25. juli). Prisoners exchanged for evacuees from pro-regime towns in Syrian north. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/07/syria-evacuation-regime-al-foua-kefraya-rebels-prisoners.html> [lastet ned 30. juli 2019]
- Raslan, R. & Mazen (2018, 12. desember). Hundreds of families return to the liberated Daraya city in Damascus countryside. *SANA*. Tilgjengelig fra <https://sana.sy/en/?p=153386> [lastet ned 18. juli 2019]
- Reuters (2017, 21. mai). Syrian rebels leave last opposition district in Homs. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria/syrian-rebels-leave-last-opposition-district-in-homs-idUSKBN18H0L7> [lastet ned 11. september 2019]
- Sabbagh, Hazem & Shaza (2018, 11. november). Al-Zabadani municipality: 4,500 families returned to city, maintenance work continues. *SANA*. Tilgjengelig fra <https://sana.sy/en/?p=150827> [lastet ned 31. juli 2019]
- SANA, dvs. Syrian Arab News Agency (2016a, 17. oktober). Muhafidh Rif Dimashq yatalla'u ala waqi' al-khidamat fi Qudsaya ba'da ikhlaiha min al-silah wal-musallahin wa-awdat al-hayat al-tabi'iyya ilayha (Guvernøren i Rif Dimashq inspiserer tjenestetilbudet i Qudsaya etter at byen har blitt tømt for våpen og væpnede, og har returnert til sitt vanlige liv). *SANA*. Tilgjengelig fra <https://sana.sy/?p=445738> [lastet ned 22. juli 2019]
- SANA (2016b, 25. desember). Taswiyat awda' 510 ashkhas min madinat al-Sanamayn baynahum 150 musallahah sallamu anfusahum wa-aslihatahum lil-jihat al-mukhtassa (510 personer fra byen al-Sanamayn foretok en avklaring av sin situasjon, inkludert 150 væpnede som overga seg selv og sine våpen til de relevante etatene). *SANA*. Tilgjengelig fra <https://www.sana.sy/?p=486356> [lastet ned 29. august 2019]
- Sosnowski, Marika (2018, 28. mars). Besiege, bombard, retake: Reconciliation agreements in Syria. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/opinion/besiege-bombard-retake-reconciliation-agreements-syria> [lastet ned 19. juni 2019]
- Souriatna (2018, 29. mars). ISIS takes place of HTS in al-Qadam south of Damascus. *The Syrian Observer*. Tilgjengelig fra https://syrianobserver.com/EN/news/20834/isis_takes_place_hts_al_qadam_south_damascus.html [lastet ned 6. august 2019]
- Sputnik (2017, 14. juni). 6,000 militants identified in Aleppo with Russian reconciliation center's help. *Sputnik*. Tilgjengelig fra <https://sputniknews.com/middleeast/201706141054627382-russia-military-reconciliation-center/> [lastet ned 10. september 2019]
- Syrian Law Journal (SLJ) (2018, 14. mai). The new urban renewal law in Syria. *Syrian Law Journal*. Tilgjengelig fra <http://www.syria.law/index.php/new-urban-renewal-law-syria/> [lastet ned 7. august 2019]
- SOHR, dvs. Syrian Observatory for Human Rights (2018, 12. oktober). *Regime's intelligence raid Damascus suburbs and the republican Guard pulls the 'reconciliation' fighters towards their barracks*. Coventry: SOHR. Tilgjengelig fra <http://www.syriahr.com/en/?p=104521> [lastet ned 22. juli 2019]

- SOHR (2019a, 16. april). Tafjir yastahdif dhabit min al-mukhabarat al-siyasiya fi quwat al-nidham fi dahiyat Qudsaya wa-yatasabbab bi-maqtalihi (En eksplosjon rettet mot en offiser fra den politiske etterretningen til regimets styrker i utkanten av Qudsaya forårsaker hans død). Coventry: SOHR. Tilgjengelig fra <http://www.syriahr.com/?p=318540> [lastet ned 23. juli 2019]
- SOHR (2019b, 20. mai 2019). *Public tension and discontent continue in al-Sanamayn City as the suffocating siege by regime forces on the citizens continues for the 5th consecutive day*. Coventry: SOHR. Tilgjengelig fra <http://www.syriahr.com/en/?p=128418> [lastet ned 29. august 2019]
- SOHR (2019c, 23. mai 2019). *After 8 days of tight siege... the regime forces lift the siege imposed over al-Sanamayn city after meeting with dignitaries from Hauran with the Russian forces*. Coventry: SOHR. Tilgjengelig fra <http://www.syriahr.com/en/?p=128871> [lastet ned 29. august 2019]
- SOHR (2019d, 23. juli). *The regime's security services arrests commanders and fighters of those who stuck "reconciliation and settlement" deals in the south of Damascus*. Coventry: SOHR. Tilgjengelig fra <http://www.syriahr.com/en/?p=135629> [lastet ned 7. august 2019]
- UNICEF (2018, 22. oktober). *Children return to school in Homs, Syria supported by UNICEF*. Damaskus: UNICEF. Tilgjengelig fra <https://www.unicef.org/syria/stories/children-return-school-homs-syria-supported-unicef> [lastet ned 12. september 2019]
- UNRWA (u.å.a) *The crisis in Yarmouk camp*. Amman/Gaza: UNRWA. Tilgjengelig fra <https://www.unrwa.org/crisis-in-yarmouk> [lastet ned 23. august 2019]
- UNRWA (u.å.b). *Yarmouk (unofficial camp)*. Amman/Gaza: UNRWA. Tilgjengelig fra <https://www.unrwa.org/where-we-work/syria/yarmouk-unofficial-camp> [lastet ned 8. august 2019]
- Walker, Philip James (2019, 30. januar). *Consequences of the HTS take-over in northwest Syria*. Washington D.C.: Atlantic Council. Tilgjengelig fra <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/consequences-of-the-hts-take-over-in-northwestern> [lastet ned 16. juli 2019]
- Weaver, Matthew (2012, 1. mars). *Battle for Baba Amr – timeline*. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2012/mar/01/battle-baba-amr-timeline-syria> [lastet ned 12. september 2019]
- Westcott, Tom (2019, 30. januar). *In Syria's Aleppo, a slow rebuild begins*. *The New Humanitarian*. Tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2019/01/30/syria-s-aleppo-slow-rebuild-begins> [lastet ned 10. september 2019]

Muntlige kilder

- Internasjonal organisasjon a, møter i Damaskus mars 2018 og april 2019.
- Internasjonal organisasjon b, møter i Damaskus mars 2018 og april 2019.
- Internasjonal organisasjon c, møter i Damaskus mars 2018 og april 2019.
- Syriske røde halvmåne (SARC), møte i Damaskus april 2019.